

**Jämsän seudun
koulutuskeskuksessa syksyllä 2006
alkava vammaistyön
koulutusohjelma osana VALO-
vammaistyön laatuohjelmaa**

**Inkeri Kuntala
toukokuu 2006**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Kuntala, Inkeri	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 41	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi Jämsän seudun koulutuskeskuksessa syksyllä 2006 vammaistyön koulutusohjelma osana VALO-vammaistyön laatuohjelmaa		
Koulutusohjelma Ammatillinen Opettajankorkeakoulu		
Työn ohjaaja(t) Marja Vuortama-Räsänen		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä Kehittämishankeryöportissa selvitetään VALO-vammaistyön laatuohjelman lähtökohtia ja yhteyttä Jämsän seudun koulutuskeskuksen sosiaali, - terveys, - ja liikunta-alan oppilaitoksessa syksyllä 2006 alkavaan vammaistyön koulutusohjelmaan sekä koulutusohjelman sisältöä ja laajuutta.		
Avainsanat (asiasanat) VALO-vammaistyön laatuohjelma, Jämsän seudun koulutuskeskus		
Muut tiedot		

Author(s) Kuntala, Inkeri	Type of Publication Development project report	
	Pages 41	Language Finnish
Confidential ☐ Until _____		
Title At the “Training Centre of Jämsä Region” in autumn 2006 beginning “Disability Work”-training scheme forms part of “The Quality Improvement Program of Disability Work VALO”		
Degree Programme Jyväskylä University of Applied Sciences, The Teacher Education College		
Tutor(s) Marja Vuortama-Räsänen		
Assigned by		
Abstract The target report clarifies bases of “The Quality Improvement Program of Disability Work VALO” and their connection with the “Disability Work”- training scheme which will start at the “Collage of Health, Social Care and Sports” of the “Educational Centre of Jämsä Region” in autumn 2006. In addition, comprehensiveness of contents of the “Disability Work”- training scheme is examined.		
Keywords VALO-program, the Training Centre of Jämsä Region		
Miscellaneous		

Sisältö

1. Johdanto
2. Valo-Vammaistyön laatuohjelma-hankkeen tausta ja tarve
3. Valo-hankkeen liittyminen Jämsän seudun koulutuskeskukseen
4. Valo-hankkeen tavoitteet
5. Valo-hankkeen toimenpiteet-aikataulut-resurssit
6. Keskeiset toimenpiteet, ajoitus- ja kustannussuunnitelma
7. Pohdinta

Lähteet

Liittet:

Liite 1. Kuvio 1. Valo-vammaistyön laatuohjelma-projekti

Liite 2. Kuvio 2. Valo-vammaistyön laatuohjelma-projektin toimija-organisaatio

Liite 3. OPSI; Jämsän seudun koulutuskeskuksessa syksyllä 2006 alkava Vammaistyön koulutusohjelma

1. Johdanto

Kehittämistehtäväni tarkoituksena on selvittää VALO-Vammaistyön laatuohjelman (1.3.2005- 30.6.2007) lähtökohtia ja yhteyttä Jämsän seudun koulutuskeskuksen sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan oppilaitoksessa (www.jkouke.fi) syksyllä 2006 alkavaan vammaistyön koulutusohjelmaan sekä koulutusohjelman sisällön laajuutta.

Jämsän seudun koulutuskeskuksen sosiaali-, terveys ja liikunta-alan oppilaitos kuuluu keskeisenä yhteistyöorganisaationa Valo-projektiin. Valo- projektin jäsenenä olen osallistunut koulutuskeskuksessa alkavan vammaistyön koulutusohjelman suunnitteluun ja laadintaan yhdessä koulutuskeskuksen lehtoreiden Arja Kilpeläisen ja Hilikka Pirisen kanssa. Lähtökohtana koulutusohjelman laadinnalle on ollut valtakunnallinen vammaistyön koulutusohjelma (www.opetushallitus.fi), jonka pohjalta on laadittu oppilaitoskohtainen koulutusohjelma.

Jämsän seudun koulutuskeskuksessa alkava Vammaistyön koulutusohjelma tulee antamaan opiskelijalle valmiudet suunnitella, toteuttaa ja arvioida eri- ikäisten ja eri tavalla vammaisten henkilöiden hoitoa, tukemista, kuntoutusta ja ohjaamista. Koulutusohjelman suorittaneet voivat työskennellä vammaisten perushoidossa ja erilaisissa kasvatuksen sekä kuntoutuksen toimintaympäristöissä. Vammaistyön koulutusohjelmassa opiskelijoiden oppiminen tapahtuu moniammatillisessa oppimis- ja toimintaympäristössä. Opintojen laajuus on 40ov, jotka jakaantuvat VAM1, VAM2 ja VAM3 jaksoihin. VAM1 opintopaketti sisältää vammaistyön etiikan ja aseman yhteiskunnassa (4ov), VAM2 sisältää vammaisen kohtaamiseen liittyvät opinnot (10ov) sekä VAM3 yksilöllisen vammaistyön (26ov). Tämän lisäksi opintoihin kuuluu työssäoppimista (14ov), tiimityötä (2ov) ja projektiopintoja (6ov).

2. Valo-Vammaistyön laatuohjelma-hankkeen tausta ja tarve

Keski-Suomen maakunnan vammaispalveluiden tarjonnassa on tällä hetkellä meneillään huomattava toimintaympäristön muutos. Tämä tarkoittaa siirtymistä keskitettyjen vammaispalveluiden tuottamisesta hajautettuun malliin, jossa lakkautettavana olevan Suojarinteen kuntayhtymän sijaan yksittäiset kunnat tulevat itse vastaamaan vammaispalveluiden järjestämisestä. Suojarinteen kuntayhtymän yhtymävaltuuston kokouksessa 21.06.2004 hyväksyttiin vammaispalveluiden organisoinnin jatkosuunnittelun pohjaksi ajatus, että nykyinen palvelutoiminta hajautuu jäsenkuntiin ja Keski-Suomen vammaispalvelusäätiölle. Kuntayhtymä voidaan lakkauttaa vuoden 2006 loppuun mennessä, mikäli voimassa oleva lainsäädäntö sen sallii ja muut sovitut edellytykset toteutuvat. (<http://www.suojarinne.fi/päätöksenteko>)

Toimintaympäristön muutos tulee edellyttämään muuttuneita tarpeita vastaavan osaamisen varmistamisen ja yhteistyöverkoston kehittämisen. Tehostetun työelämän ja koulutuksen yhteistyötä tehostamisella varmistetaan vammaistyön peruskoulutuksen työelämälähtöisyys ja työelämän kehittäminen. Keski-Suomen vammaispalveluiden rakennemuutos tulee aiheuttamaan monenlaista epävarmuutta. Vammaiset henkilöt, heidän omaisensa ja hoitajansa ovat huolestuneita pitkään kestäneestä muutosprosessista ja asemastaan muutoksen pyörteissä. Kuntien sosiaali- ja terveysviranomaiset, vammaispalveluita tuottavien organisaatioiden esimiehet ja kuntien luottamushenkilöt ovat suurien haasteiden edessä. Koulutusorganisaatioille on edellä olevien tahojen toimesta kohdistettu vastuu erityisesti vammaistyön perusammattilaisten kouluttamisesta muuttuneisiin tarpeisiin. Koulutuksen työelämävastaavuus vammaispalveluiden tuottamisympäristön muutoksessa on edellyttänyt lähihoitajakoulutuksen vammaistyön koulutusohjelman tarkistamista alueellisen ja määrällisen tarjonnan lisäksi koulutussisällöissä ja -menetelmissä.

3. Valo-hankkeen liittyminen Jämsän seudun koulutus-keskukseen

Valo 1 ja Valo 2 -vammaistyön laatuohjelmat ovat Jyväskylän ammattiopiston Sosiaali- ja terveysalan oppilaitoksen hallinnoimia projekteja, joiden puitteissa tiivistetään alueellista yhteistyöverkostoa alan koulutuksen ja työelämän kehittämiseksi. Tämä toteutetaan yhdessä maakunnan muiden lähihoitajakoulutusta tarjoavien koulutusorganisaatioiden ja vammaistyön ammattihenkilöstön kanssa. Lisääntyvän yhteistyön avulla pyritään varmistamaan opettajien vammaistyön työelämätuntemusta ja vammaispalveluhenkilöstön taitoa ohjata opiskelijoita työpaikoilla muuttuneiden toimintamallien ja osaamistarpeiden mukaisesti. Yhteistyökumppaneina toimivat vammaispalveluja tarjoavat yritykset ja julkiset organisaatiot. Keskeisimpinä toimijoina ovat Keski-Suomen vammaispalvelusäätiö, Jämsän seudun koulutuskeskuksen, Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskuksen ja Jyväskylän aikuisopiston sosiaali- ja terveysalan koulutus.

4. Valo-hankkeen tavoitteet

Valo-Vammaistyön laatuohjelman tavoitteena on:

Lisätä lähihoitajakoulutuksen työelämälähtöisyyttä ja ennakoida vammaistyön palveluiden muutos Keski-Suomessa

*uudistamalla vammaistyön kulutusohjelman sisältöjä ja menetelmiä

*aktivoimalla opiskelijoita hakeutumaan vammaistyön koulutusohjelmaopintoihin ja tarjoamalla ko. opintoja alueellisesti

*tehostaa vammaistyössä toimivan henkilöstön osaamista tulevaisuuden tarpeita vastaaviksi.

Lisäksi tavoitteena on kartoittaa uuden vammaispalvelujen toimintamallin mukaiset osaamistarpeet sekä erityisosaaminen, jota voidaan yhteisessä verkostossa hyödyntää alan ammatillisen peruskoulutuksen ja työelämän kehittämiseen. Tavoitteena on myös lisätä työelämän ja koulutuksen verkostoitumista sekä vastata osaamistarpeisiin järjestämällä vammaistyössä toimiville työpaikkaohjaajakoulutusta sekä opettajille ja alan työntekijöille tutustumistilaisuuksia vammaispalveluyrityksiin.

5. Valo-hankkeen toimenpiteet – aikataulu - resurssit

Valo-Vammaistyön laatuohjelmassa yhteistyöverkoston avulla luodaan toimiva malli alan koulutuksen ja työelämän jatkuvaan kehittämiseen siten, että koulutus on työelämälähtöistä ja vastaa työelämän osaamistarpeisiin. Maakunnassa tulee olla laadukkaat vammaistyön työssäoppimispaikat, joissa työkäyntejä ja alan koulutusta kehitetään oppilaitosyhteistyönä. Lisäksi pyritään siihen, että vammaistyön koulutusohjelmaopintoja tarjotaan kaikissa lähihoitajakoulutusta järjestävissä oppilaitoksissa ja rekrytointi vammaistyön koulutusohjelmaopintoihin ja alan työtehtäviin tulee olemaan tehokasta ja tuloksellista. Projektin varsinaisen kohderyhmän muodostavat vammaispalveluyritysten ja julkisten organisaatioiden henkilöstö ja työnantajat sekä opettajat. Välillisenä kohderyhmänä ja hyödynsaajina ovat opiskelijat, vammaispalveluita tarvitsevat henkilöt, koulutusorganisaatiot ja kuntien sosiaali- ja terveystoimi.

6. Keskeiset toimenpiteet, ajoitus- ja kustannussuunnitelma

Toimenpiteet	2005	2006	2007	Toteuttaja/ Laskennalliset kustannukset
Maakunnallisen työryhmän työkokoukset: Yhteinen toimintasuunnitelma/ Seutukunnallisten työryhmien toiminnan suunnittelu ja ohjaus, tulosten hyödyntäminen yh. kehittämistyössä: koulutuksen työelämävastaavuus/ työssäoppimispaikkojen toiminnan kehittäminen, verkostoitumistilaisuudet, rekrytoinnin tehostaminen opettajien työ	2 pv kevät 3 pv kevät 1 kk	3 pv kevät 3 pv syksy 1 kk	3 pv kevät 1 kk	<i>Laskennalliset kustannukset yht. 1 000 €</i> opettajien työ: yht..12 kk:n työpanos
Seutukunnallinen työ /työryhmät: -työkokoukset (resurssi: kesk. 4 t/kokous) -tutustuminen alueen työssäoppimispaikkoihin/ osaamiskartoitukset/ työntekijöiden rekryointitarpeet -työpaikkaohjaajakoulutukset -muu verkostotyö (Vammaistyön työssäoppimisen kehittäminen/ opettajien työelämäntuntemuksen lisääminen)	1 x kk ½ kk	1 x kk ½ kk	1 x kk ½ kk	<i>Laskennalliset kustannukset: yht. 62 000 €</i> opettajien työ: yht. n. 18 kk:n työpanos
Hankehallinnointi Osa-aikainen projektipäällikkö ja osa-aikainen projektisihteeri	jatkuva "	jatkuva "	jatkuva "	n. 18 kk:n työpanos
taloushallinnointi raportointi ja tiedottaminen tyheistyössä maakunnallisen työryhmän kanssa muut hallinnointiin liittyvät tehtävät	"	"	"	

Vammaispalvelutyöryhmän muistiosta 1/2005 selviää tarkemmat Valo-vammaistyön laatuohjelman maakunnalliset ja seutukunnalliset käytännön toimenpiteet. (www.koske.fi)

7. Pohdinta

Valo-Vammaistyön laatuohjelma-hanke tukee muuttuvaa vammaispalvelua, jonka lähtökohtana on asiakaslähtöisyys ja seudullisuus. Yhteistyöverkoston avulla voidaan luoda toimiva malli alan koulutuksen ja työelämän jatkuvaan kehittämiseen siten, että koulutus on työelämälähtöistä ja vastaa työelämän osaamistarpeisiin. Maakunnissa olevissa laadukkaissa vammaistyön työssäoppimispaikoissa voidaan työkäytäntöjä ja koulutusta kehittää oppilaitosyhteistyönä. Tavoitteena on vammaistyön koulutusohjelmaopintojen tarjoaminen kaikissa lähihoitajakoulutusta järjestävissä oppilaitoksissa sekä vammaistyön koulutusohjelmaan ja alan työtehtäviin rekrytoinnin tehostaminen.

Edellä mainittujen toimenpiteiden ansiosta Valo-Vammaistyön laatuohjelma-hankkeen arvioidut vaikutukset tulevat olemaan osaavan, koulutetun ja riittävän työvoiman tarjonta vammaispalvelun tarpeisiin. Lisäksi maakunnan vammaistyön ammatillista peruskoulutusta tarjoavilla organisaatioilla tulee olemaan toimivat työelämäverkostot, jotka voivat kehittää tiiviissä yhteistyössä vammaistyön ammatillista perusosaamista.

Jämsän seudun koulutuskeskuksessa syksyllä 2006 alkava vammaistyön koulutusohjelma palvelee maakunnan vammaispalvelujen kehittämistarpeiden lisäksi myös Jämsän seudun lähipalvelujen kehittämistä. Jämsän seudulla on tavoitteena lisätä laadukasta asumispalvelua vammaisille, kehittää seudullista lähipalvelua ja vakiinnuttaa henkilöstön koulutus. Näihin kehittämistarpeisiin omalle seudulle tuleva vammaistyön koulutusohjelma tulee tarjoamaan hyvät edellytykset tieto-taito-osaamiseen vammaistyössä.

Lähteet

Keski-Suomen maakuntaohjelman totutussuunnitelma 2005- 2006. Keski-Suomen liitto. Julkaisuja A18, MYR 27.10.2004

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus, vammaispalvelutyöryhmän muistio 1/2005.

Opetushallitus, vammaistyön koulutusohjelma

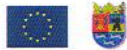
Paara, Erkki, 2003. Selvitys: Erityishuolto Keski-Suomessa. Keski-Suomen sosiaali-alan osaamiskeskus, raportti 2003

Pärnänen, Aulikki, 2003. Vammaispalveluiden keskisuomalainen toimintamalli. Kysely kunnille ja Suojarinteelle. Keski-Suomen osaamiskeskus 2003.

Suojarinteen kuntayhtymän yhtymävaltuuston kokospöytäkirja 21.06.2004

Valo – Vammaistyön laatuohjelma 1.3.2005 – 30.6.2007

Rahoitus

Länsi-Suomen lääninhallitus tekee rahoituspäätökset ja seuraa projektien raportointia opetusministeriön hallinnon alalla

"Euroopan sosiaalirahasto ESR edistää työllisyyden kehittämistä tukemalla työllistettävyyttä, yrittäjyyttä, sopeutumiskykyä ja tasa-arvoa sekä investoimalla henkilöresursseihin. Toimenpiteet suunnataan lähinnä koulutukseen sekä osaamisen ja ammattitaidon lisäämiseen tavoitteena työmarkkinoiden kehittäminen ja uusien työpaikkojen synty."

Valo1 Tavoite 1 –alueen hanke

toimenpidekokonaisuus 3.2

Valo2 Tavoite 2 –alueen hanke

toimenpidekokonaisuus 2.2

- vammaistyön osaamistarpeiden ja erityisosaamisen kartoitus
- yhteistyöverkoston kehittäminen, työpaikkaohjaajakoulutus, tutustuminen alan yrityksiin
- rekrytointin tehostaminen, yhteistyö kattavan koulutustarjonnan varmistamiseksi

Toimijat Valo-projekteissa

Jyväskylän ammattiopisto, sosiaali- ja terveysalan oppilaitos on projektia hallinnoiva organisaatio

Keskeisimmät yhteistyöorganisaatiot:

- Jyväskylän aikuisopisto, sosiaali- ja terveysala
- Jämsän seudun koulutuskeskus, sosiaali- ja terveysalan oppilaitos
- Keski-Suomen vammaispalvelusäätiö
- Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskus, sosiaali- ja terveysala

Hankkeen tavoitteet

1. Kartoitetaan uuden vammaispalvelujen toimintamallin mukaiset osaamistarpeet sekä erityisosaaminen, jota voidaan yhteisessä verkostossa hyödyntää alan ammatillisen peruskoulutuksen ja työelämän kehittämiseen

Hankkeen tavoitteet

2. Lisätään työelämän ja koulutuksen verkostoitumista sekä vastataan osaamistarpeisiin järjestämällä vammaistyössä toimiville työpaikkaohjaajakoulutusta sekä opettajille ja alan työntekijöille tutustumislaisuuksia vammaispalveluyrityksiin

Hankkeen tavoitteet

3. Tehostetaan alan ammatilliseen peruskoulutukseen rekrytointia ja koulutustarjontaa koko maakunnan alueella tulevaisuuden työvoimatarpeita vastaavaksi

Hyöty ja tulokset

1. Yhteistyöverkoston avulla luodaan toimiva malli alan koulutuksen ja työelämän jatkuvaan kehittämiseen siten, että koulutus on työelämälähtöistä ja vastaa työelämän osaamistarpeisiin

Hyöty ja tulokset

2. Maakunnassa on laadukkaat vammaistyön työssäoppimispaikat, joissa työkäytäntöjä ja alan koulutusta kehitetään oppilaitosyhteistyönä

Hyöty ja tulokset

3. Vammaistyön koulutusohjelmaopintoja tarjotaan kaikissa lähihoitajakoulutusta järjestävissä oppilaitoksissa ja rekrytointi vammaistyön koulutusohjelmaopintoihin ja alan työtehtäviin on tehokasta ja tuloksellista

Arvioidut vaikutukset

- Osaavaa, koulutettua työvoimaa on riittävästi tarjolla maakunnan vammaispalveluiden tarpeisiin
- Vammaistyön ammatillista peruskoulutusta tarjoavilla maakunnan koulutusorganisaatioilla on toimivat työelämäverkostot, jotka kehittävät tiiviissä yhteistyössä vammaistyön ammatillista perusosaamista

Ohjausryhmä

- Ohjausryhmä tukee projektin johtamista sekä seuraa ja valvoo edistymistä
- Arvioi toiminnan tuloksellisuutta ja tulosten hyödyntämistä

• Jäsenet:

Seija Kiveli, koulutusjohtaja, Jämsän seudun koulutuskeskus, Sosiaali- ja terveysalan oppilaitos
Kirsi Kokkola, yksikön johtaja, Jyväskylän aikuisopisto, sosiaali- ja terveysala
Marja-Liisa Kontio, rehtori, Jyväskylän ammattopisto, Sosiaali- ja terveysalan oppilaitos
Tarja Ladonlahti, assistentti KT, Jyväskylän yliopisto, erityispedagogiikan laitos
Armi Lehtinen, vammaispalvelun johtaja, Jämsän kaupunki
Hannu Mattila, vaimennuspäällikkö, TEKEVÄ-säätiö
Helena Mehtäläinen, yliopettaja, Jyväskylän ammattikorkeakoulu, sosiaali- ja terveysala
Marja-Leena Saarinen, toimitusjohtaja, Keski-Suomen vammaispalvelusäätiö
Salla Strandman, vammaispalvelun tiimivastaava, Viitasaaren kaupunki
Timo Takala, yrittäjä/erityisopettaja, Kiinteistö Oy Muuramen Kyläkartano
Rajja Väisänen, rehtori, Jyväskylän näkövammaisten koulu
Leena Yksjärvi, johtaja, Invalidiliiton Jyväskylän asumispalvelut

Vammaistyön KOULUTUSOHJELMAOPINNOT	Laajuus	Syksy		Kevät	Huomioita
OPINTOJAKSOT					
VAM1 VAMMAISTYÖN ETIIKKA JA ASEMA YHTEISKUNNASSA 4 ov	4				
Vammaistyön perusteet	2	2			
Ammatin perusteet ja ammatillinen kehittyminen	1		0,5		
Toinen kotimainen kieli / Ruotsi			0,5		
Yrittäjyys ja yhteiskunnallinen osaaminen	1		1		
VAM 2 VAMMAISEN KOHTAAMINEN 10 ov	6,0				
Tiimi- ja projektiopintoja 2 ov					
Kasvun ja kehityksen tukeminen	2,5		2,5		
Lääkehoito, (0,5 ov =Y, 0,5ov omaa)	1,0	0,5	0,5		
Kriisin kohtaaminen	1,5		1		
ja mielenterveyden tukeminen (Y= kuko, miepä)		0,5			
Kommunikointi	1,0	1			
(Työssäoppiminen 2 ov)					
VAM 3 YKSILÖLLINEN VAMMAISTYÖ 26 ov	8,0				
Tiimi- ja projektiopintoja 6 ov					
Suunnitelmallinen vammaistyö	2,0	2			
Arjessa tukeminen (Y= kuko,miepä)	2,0		2,0		
Persoonallisen kasvun tukeminen	2	2			
Opinnäytetyö / Osaamisprojekti 2 ov	2				
Yhteiset opinnot Y=0,5 ov		0,5			
Projektiopintoina 1,5 ov		0,5	1		
(Työssäoppiminen 12 ov)					
TOP1 Työssäoppiminen	7,0	7,0		Näytöt 2 lk:lla	
TOP2 Työssäoppiminen	7,0		7,0		
KUN5 Tiimissä ammattilaiseksi	2,0	1,0	1,0		
KUN6 Projektiopinnot	6,0	3,0	3,0		
YHTEENSÄ	40,0	20,0	20,0		

JÄMSÄN SEUDUN KOULUTUSKESKUS

Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
Humanistinen ala

VAMMAISTYÖN KOULUTUSOHJELMA

SISÄLTÖ

HYVÄ OPISKELIJA.....	3
OHJEINA OPINTIELLE	5
OPPIMISEN TUEKSI.....	7
VAMMAISTYÖN KOULUTUSOHJELMAN OPINTOJAKSOT	11
VAMMAISTYÖN KOULUTUSOHJELMAN TAVOITTEET JA ARVIOINTI.....	17
TOP1 = TYÖSSÄOPPIMINEN VAMMAISTYÖN KOULUTUSOHJELMASSA 1	24
TOP2 = TYÖSSÄOPPIMINEN VAMMAISTYÖN KOULUTUSOHJELMASSA -2.....	26
TIETOA LÖYDÄT:.....	29
TIETOA LÖYDÄT:.....	30

HYVÄ OPISKELIJA

Tervetuloa opiskelemaan vammaistyötä.

Olethan suorittanut hyväksyttävästi tutkinnon yhteiset perusopinnot (kasvun tukeminen ja ohjaus, hoito ja huolenpito, kuntoutuksen tukeminen).

Vammaistyön koulutusohjelma antaa opiskelijalle valmiudet suunnitella, toteuttaa ja arvioida eri-ikäisten ja eri tavalla vammaisten henkilöiden hoitoa, tukemista, kuntoutusta ja ohjaamista. Vammaistyön koulutusohjelman suorittaneet voivat työskennellä vammaisten perushoidossa, erilaisissa kasvatuksen ja kuntoutuksen toimintaympäristöissä, esimerkiksi päiväkodeissa, kouluissa, kodeissa tai asumispalveluissa, päivätoiminnassa, laitoksissa tai vammaisjärjestöissä.

Vammaistyön koulutusohjelmassa oppiminen tapahtuu moniammatillisessa oppimis- ja toimintaympäristöissä. Perinteistä työssäoppimista on 14 ov, työelämälähtöistä projektioppimista 8.5 ov. Työssäoppimisen paikkoja voivat olla kuntien, kuntayhtymien, yksityisten palvelujen tuottajien, järjestöjen ja säätiöiden vammaispalveluja tuottavat toimintayksiköt. Tällaisia ovat asumisyksiköt, palvelutalot, perhekodit, perhehoito, laitoshoido, päiväkodit ja erityispäiväkodit, erityiskoulut, päivätoiminta, työ- ja toimintakeskukset ja tuettu työ.

Koulutusohjelmaopinnot muodostuvat seuraavista opintojaksoista:

- VAM1 Vammaistyön etiikka ja asema yhteiskunnassa 4 ov
Projektiopintoja 1ov
- VAM01 Vammaistyön perusteet 1 ov
- VAM02 Ammatin perusteet ja ammatillinen kehittyminen 1 ov
- VAM03 Yrittäjyys ja yhteiskunnallinen osaaminen 1 ov

- VAM2 Vammaisen kohtaaminen 10 ov
Tiimi- ja projektiopintoja 3 ov
- VAM04 Kasvun ja kehityksen tukeminen 2 ov
- VAM05 Lääkehoito 1 ov
- VAM06 Kriisin kohtaaminen ja mielenterveyden tukeminen 1 ov
- VAM07 Kommunikointi 1 ov
(Työssäoppiminen 2 ov)
- VAM3 Yksilöllinen vammaistyö 26 ov
Tiimi- ja projektiopintoja 8,5 ov
- VAM08 Suunnitelmallinen vammaistyö 1 ov
- VAM09 Arjessa tukeminen 1 ov
- VAM10 Persoonallisen kasvun tukeminen 1.5
(Työssäoppiminen 12 ov)
- VAM11 Opinnäytetyö 2 ov

- TOP1 Työssäoppiminen 7 ov
- TOP2 Työssäoppiminen 7 ov
- VAM4 Tiimissä ammatillaiseksi 4 ov
- VAM5 Projektiopinnot 8,5

Kun suoritat sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon, lähihoitaja aikuiskoulutuksena

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon, lähihoitaja voit suorittaa myös aikuiskolukseksi näyttötutkintona. Näyttötutkintoperusteisen tutkinnon suorittaminen eroaa opetussuunnitelmaperusteisesta opiskelusta. Keskeinen ero on näyttötutkintoon kuuluva tutkinnon suorittamisen henkilökohtaistaminen. Näyttötutkinnon järjestämiseen liittyvät yhteiset periaatteet ja menettelytavat ja henkilökohtaistamissuunnitelma ovat opetussuunnitelman erillisessä yhteisessä osassa.

OHJEINA OPINTIELLE

Arvomme

Arvot merkitsevät yhteisesti sovittuja päämääriä, joilla pyrimme vastaamaan kysymykseen: *miten toimimme* tässä oppilaitoksessa. Arvojamme ovat

”Yhteistyöllä tavoitteisiin”

Tämän saavutamme, kun autamme kaveria, kuuntelemme ja kannustamme opiskelijatovereitamme sekä työskentelemme yhdessä tukien toisiamme.

”Vastuu on yhteinen”

Tämän saavutamme, kun kannamme itse vastuun asioistamme sekä sovimme yhdessä mitä kukin tekee ja teemme, mitä olemme sopineet.

”Persoonallisuus on voimavaramme”

Tämän saavutamme, kun annamme kaikille mahdollisuuden olla oma itsensä. Arvostamme kavereidemme vahvuuksia ja osaamista sekä heidän toimintaansa oppilaitoksemme yhteiseksi hyväksi.

Visiomme

Visiolla pyrimme selvittämään, mitä odotamme tulevaisuudelta. Visiomme on

”Oppilaitos täyttyy askelista”

Tämän saavutamme, kun teemme tiimeinä yhteistyötä eri koulutusalojen ja kumppanuusasiakkaidemme kanssa. Oppilaitoksemme järjestää koulutusta joustavasti ja mahdollistaa erilaiset oppimispolut sekä aikuisille että nuorille opiskelijoille. Oppilaitokseemme mahtuu ihmisiä vauvasta vaariin.

Toiminta-ajatuksemme

Toiminta-ajatuksella pyrimme vastaamaan kysymykseen: miksi olemme olemassa. Toiminta-ajatuksemme on

”Oppien läpi elämän”

Koskaan emme voi olla valmiita, kehittymisemme jatkuu läpi työelämän. Haastamme työelämän ja työelämä haastaa meidät uudistuksiin ja kehitykseen.

Toimintastrategiamme

Toimintastrategioiden avulla pyrimme kehittämään oppimista, opetusta, työelämäyhteistyötä, verkostoitumista muihin oppilaitoksiin sekä kansainvälistä yhteistyötä. Strategioiden avulla huolehdimme kaikkien oppilaitoksessa työskentelevien hyvinvoinnista. Toimintastrategioitamme ovat

”Jaettu johtajuus”

Oma tekemisemme tähtää yhteiseen päämäärään. Jakamalla vastuuta hallitsemme paremmin kokonaisuuksia sekä motivoidumme johtamaan itseämme ja oppimistamme. Jokaisessa meissä asuu pieni johtaja.

”Asiakkaissa oppilaitoksemme tulevaisuus”

Opiskelijat turvaavat oppilaitoksemme tulevaisuuden. Takaamme heille turvallisen oppimisympäristön sekä viihtyisän asuntolan. Opiskelijat, opettajat ja työelämä yhdessä toteuttaa opetussuunnitelmauudistukset kuten tiimioppimisen. Hyvä ja monipuolinen oppimisympäristö antaa hyvät lähtökohdat työelämälle.

"Oikeat ihmiset oikeille paikoille"

Jokaisella on oma paikkansa oppilaitoksessamme. Panostamalla omaan osaamiseemme sekä täydentämällä toistemme osaamista tuemme toimintaamme parhaalla mahdollisella tavalla. Tässä meitä auttaa ammattitaitoiset opettajat.

"Laadussa menestyksen avain"

Yhteisten näkemysten avulla takaamme mahdollisimman korkealaatuisen toiminnan. Opiskelijoiden antaman palautteen avulla kehitämme toimintamme laatua.

"Kukaan ei ole seppä yksin työskennellessään"

Yhteistyö eri tahojen kanssa edistää opiskelua ja oppimista. Teemme yhteistyötä toisten oppilaitosten, järjestöjen sekä erilaisten laitosten kanssa. Yhteistyömme on laajaa, monipuolista ja vastavuoroista.

"Jokainen on oman oppimisensa opastaja"

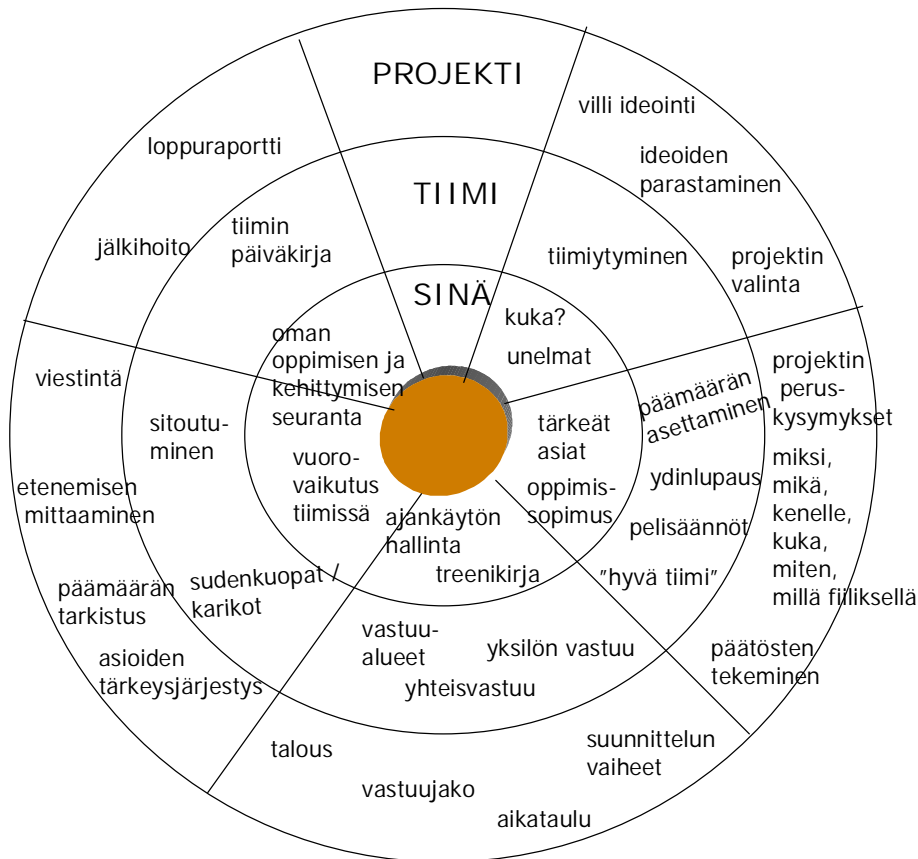
Monipuoliset ja joustavat menetelmät opiskelussa antavat valmiutta ja osaamista tulevaisuuden työhön. Myös opettajat kehittävät itseään ja työtään. Opettajien jatkuvalla koulutuksella varmistamme, että oppilaitoksessamme työskentelee osaavia ammattilaisia.

OPPIMISEN TUEKSI

Tiimimäinen oppiminen

Oppilaitoksemme tiimimäisen oppimisen lähtökohtana on ajatus, että jokaisella meistä on hiljaista tietoa, jota oppimisessa voidaan hyödyntää. Hiljainen tieto on kokemuksen kautta syntynyttä tai muutoin eri tavoilla hankittua kokonaisvaltaista tietoa ja taitoa. Tiimi-istunnoissa keskustelemalla löydetty yhteinen ymmärrys auttaa hahmottamaan opiskeltavan asian kokonaisuuden sekä ammatillisen osaamisen vaatimukset kulloinkin käsiteltävässä asiassa.

Yhteinen ymmärrys motivoi oppimista antamalla toiminnallesi suunnan. Hankit tarvittavaa tietoa kirjoista opitunneilla, asiantuntijoilta sekä opintokäynneillä. Hankkiessasi tietoa harjaantuvat myös lukemisen ymmärtäminen, kieli- ja analysointitaitosi sekä ATK-taitosi. Opit soveltamaan hankkimasi tiedon käytännön tasolle yhdessä tehdyissä projekteissa. Näin ammattitaitosi kasvaa.

Kuvio: Tiimimäisen oppimisen toteutuskehät: Sinä, Tiimi, Projekti (muk. Tukiainen ym 2002)

Tiimimäisen opiskelun työkalut

Opin tiimissä = LBT (learning by team)

Toimimalla aktiivisesti tiimissä vahvistat työelämässä vaadittavia yhteistyö- ja tiimityöskentelytaitojasi. Vastuu opiskelusta kasvattaa vastuuseen tulevassa työssä. Tiimissä saat valmiuksia ongelmanratkaisutaitoihin sekä kriittiseen arviointiin. Yhdessä toimiminen, keskusteleminen, kannustaminen osallistumaan laajentaa ja syventää oppimista. Heittäydy oppimaan ja luovuutesi lisääntyy!

Opin sydämellä = LBH (learning by heart)

Ammatillinen osaaminen edellyttää oman alan teoreettisen perustietämyksen hallintaa. Osa tiedonhankinnasta toteutuu opettajien tai asiantuntijoiden kontaktiopetuksen ja erilaisten oppimistehtävien tai kirjakokkien avulla. Osa toteutuu tarpeistasi syventää ja laajentaa tietojasi ja osaamistasi kirjallisuuden avulla, lukukinkereillä, opintokäynneillä tai muulla sovitulla tavalla.

Opin tekemällä = LBD (learning by doing)

Konkreettisesti itse tekemällä opit ja harjoittelet yhdistämään tietotaitojasi käytännön töissä ja erilaisissa tehtävissä. Löydät vahvuuksiasi ja kehitettäviä osaamisen alueitasi. Tekemällä oppiminen voi koostua isommista tai pienemmistä oppilaitokselta tilatuista, työelämästä tai opiskelijoiden ideoimista toimintakokonaisuuksista / projekteista. Keskeistä on kerätä hyvä porukka tekemään ja hoitaa hommat parhaalla mahdollisella tavalla.

Työssäoppiminen = TOP on työyhteisöissä ajallisesti yhtenäisemmin tapahtuvaa tekemällä oppimista.

Tiimikirja syntyy tiimiläisten kirjoituksista. Se kertoo tiimistä, sen vaiheista ja toiminnasta, tiimi-palavereista. Kukin vuorollaan kirjaa tiimikirjaan käsitellyt asiat, päätökset, kokemukset, tunnelmat, ajatukset, kysymykset jne. Tiimikirjasta näkyy missä mennään.

Oppimissopimus

Oppimissopimuksessa teet itsesi kanssa sopimuksen, johon kirjaat mitä osaamista sinulla opiskeltavista alueista jo on, mitä osaamista pitäisi kehittää, lisätä, laajentaa tai syventää, mihin tähtäät, millä keinoin ja mistä tiedät saavuttaneesi tavoitteesi ja millä keinoin saavutuksiasi voidaan arvioida. Ryhmän oppimissopimus laaditaan, kun asian opiskeluun on yhteinen tavoite. Se auttaa kriittisen tarkastelutaidon kehittymistä ja laajentaa ja syventää opiskeltavaa asiaa.

Lukukinkerit

Lukukinkerit ovat yhdessäopiskelun muoto, jossa perehdytään alan kirjallisuuteen. Lukukinkereillä tuetaan teoreettisia (LBH) opintoja. 4 – 6 opiskelijaa muodostavat ryhmän ja perehtyvät opettajan heille antamaan kirjallisuuteen, siten että kaikki tutustuvat sovittuun materiaaliin. Tietoa käsitellään ja työstetään ryhmässä ryhmän jäsenten alustusten perusteella. Ryhmälle voidaan myös antaa luetun kirjallisuuden perusteella ratkaistavaksi ongelmia. Ryhmä pitää kaikista yhteisistä tapaamisista kinkerikirjaa, josta selviää ryhmän keskustelujen aiheet, keskeiset teemat ja ongelmanratkaisujen tulokset.

Treenari = Opiskelun ajankäytön seuranta

Aika on kortilla tai sitten sitä on vain liikaa. Opiskelun ajankäytön suunnittelu ja sen seuranta ovat tärkeitä, jotta muullekin elämälle jää aikaa ja toisaalta ettei muu elämä varasta oppimiselta/opiskelulta aikaa. Opiskelijana pidät ajankäytön seurantaan koko opiskelujesi ajan. Olet valmis sen ja syntyneiden opiskelusuoritusten avulla osoittamaan opiskelutuntiesi täyttymisen.

Osaamisen karttalaukku

Karttalaukun tavoitteena on ammatillisen sekä persoonallisen kehityksen ja kasvun tukeminen ja edistäminen. Karttalaukulla kuvaat opiskelupolulla etenemistäsi. Laukkuusi keräät opiskelupolkuasi varrelta asioita, joilla

osoitat osaamisesi. Se kertoo saavutuksistasi, mutta myös ajatuksistasi, kokemuksistasi ja tunteistasikin opintojesi ajalta.

Opiskelusi ohjaaja näkee karttalaukustasi:

- mitä kaikkea olet tehnyt
- miten tietosi ja taitosi ovat lisääntyneet
- miten tosissasi olet oppimistehtäviini paneutunut
- mihin suuntaan kiinnostuksesi viittaa
- miten itse arvostat opiskelujasi
- miten itse arvioin oppimistasi
- millaisia tavoitteita olet itsellesi asettanut

Karttalaukkunsa jokainen muokkaa haluamansa näköiseksi, kokoiseksi ja muotoiseksi. Työssäoppimisjaksoista tehdään erillinen kansio.

Työssäoppimisen osaamiskansio

Työssäoppimisen osaamiskansion tavoitteena on koota yhteen työssäoppimisjaksoihin liittyvät paperit ja niiden aikana suoritettut tehtävät. Työssäoppimisen osaamiskansio kertoo työelämälle, minkälaisissa työssäoppimispaikoissa opiskelija on opiskelujensa aikana harjoitellut ja mitkä ovat olleet työssäoppimisen tavoitteet. Työssäoppimisen osaamiskansioon kerätään seuraavat asiat:

- CV / henkilökohtaiset tiedot
- ajan tasalla oleva opintosuoritusote
- koulutusopimukset ja henkilökohtaiset tavoitteet työssäoppimisjaksoille
- työssäoppimisjaksojen tavoitteet (ops)
- työssäoppimisjaksojen arviointien kopiot
- näyttöjen arvioinnin yhteenvetosivujen kopiot
- oppimissopimukset työssäoppimisjaksoille
- omat erityisosaamisen alueet

Oma arviointi

Itse suoritettu oppimisen arviointi on etäisyyden ottamista omaan toimintaan ja ajatteluun kuitenkin niitä samalla tarkkaillen. Oman oppimisen arviointi lisää vastuullisuuttasi omasta opiskelustasi. Oma arviointi on omien kokemusten ja oppimisedellytysten havainnoimista ja jäsentämistä sekä omien opiskelukokemusten suhteuttamista asetettuihin oppimistavoitteisiin. Oman oppimisen arviointia suoritetaan oppikurssien, työelämäjaksoiden ja projektien päättyessä sekä lukukausittain tiimipalaverissa. Oman oppimisen arviointia voit suorittaa myös oppimissopimusten tekemisen yhteydessä.

Oppimisen arviointi

Mitä, kuka ja miten?

Sinua varmaan kiinnostaa tietää, miten sinun opinnoissasi menestymistä arvioidaan. Arviointi on lakisääteistä, siis sen suorittamisesta määrätään laissa (L630/1998, 25 §/2005). Laissa todetaan seuraavasti:

Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijoiden oppimista, työskentelyä ja osaamista tulee arvioida monipuolisesti.

Sinua arvioidaan kaikilla tiimimäisen opiskelun alueilla: teoriaopinnoissa (LBH), tekemällä oppimisessa (LBD), työssäoppimisessa (TO) sekä tiimioppimisessa (LBT). Arvioitsijana toimivat opettajat, työpaikkaohjaajat ja sinä itse. Arviointimuotoja ja -tapoja on useita. Arvosana-asteikkona on kiitettävä (K5), hyvä (H4 – H3) ja tyydyttävä (T2 – T1). Joissakin pienemmissä osasuorituksissa ja vapaasti valittavissa opinnoissa voidaan käyttää myös hyväksytyt/hylätty -arviointia. Arviointikriteerit perustuvat opetussuunnitelman ja tutkinnon tavoitteisiin. Sinua arviotaessa suorituksiasi verrataan määrällisesti opintojaksojen ja opintokokonaisuuksien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Arvioitavat kohteet ja arviointimenetelmät on mainittu kunkin opintokokonaisuuden arviointisuunnitelmassa.

Arviointi kohdistuu työprosessien, työtehtävien sekä työn perustana olevan tiedon ja työturvallisuuden hallintaan sekä yhteisiin painotuksiin ja ydinosaamiseen. Arvioinnin tehtävänä on tukea oppimistasi, kehittää itsearviointitaitojasi, vahvistaa myönteistä minäkuvaasi ja lisätä opiskelumotivaatiotasi. Arviointi antaa myös tuleville työnantajille tietoa osaamisesi tasosta valmistuessasi ammattiin. Arviointikeskustelun ja itsearvioinnin avulla voit itse osallistua arvosanojen muodostumiseen.

Aiemmissa opinnoissasi suorittamiasi opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan hyväksilukea nykyisten opintojesi opintosuorituksiksi. Hyväksi luetaan ne aikaisemmat opinnot, jotka vastaavat ao. opintokokonaisuuden tai opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Osaamisen arviointia ja tunnustamista (arvosanan siirtämistä opintokorttiisi) tulee hakea riittävän ajoissa opintokokonaisuuden tai opintojakson alkua. Tarvittaessa sinun tulee osoittaa osaamisesi vastaavuus. Vapaasti valittaviin opintoihin voidaan hyväksilukea myös harrastustoiminnasta saatuja taitoja, työkokemusta ja/tai aiemmissa opinnoissasi suorittamiasi kursseja, mikäli ne tukevat tulevaa ammattitutkinnossasi tarvittavaa osaamista.

Opintojaksojen arvosanat kirjataan opintokortteihin. Sinulla oikeus saada ajantasalla oleva opintokortti sitä pyytäessäsi.

VAMMAISTYÖN KOULUTUSOHJELMAN OPINTOJAKSOT

Elämä on ihmeitä täynnä myös vammaistyössä. Vammaistyö on monipuolista, haastavaa ja mielenkiintoista. Tutki ja innostu oppimaan. Se kantaa tulevaisuuteen. Parhaat oppimistulokset saavutat koulutusohjelmassa perehtymällä ja paneutumalla huolella asioihin. Ole aktiivinen luennoilla, seminaareissa ja opintokäynneillä. Osoita osaamistasi huolella tehtävien ja oppimissalkkusi välityksellä sekä kirjallisissa kokeissa. Muista, että oppiminen on iloinen asia. Opintojakson alussa opettaja selvittää jakson arvioinnin perusteet.

VAM1 Vammaistyön etiikka ja asema yhteiskunnassa 4 ov

Tässä jaksossa tutustut vammaistyön perusteisiin, arvoihin, ihmiskäsityksiin ja ammatilliseen kehitykseen sekä yrittäjyyteen. Projektiopintoihin sisältyy 1 ov:n oma asiakas-projekti.

VAM01 Vammaistyön perusteet 1 ov

Osaat kohdata vammaisuutta ja erilaisuutta. Arvostat vammaistyötä ammattina ja ymmärrät eettisten periaatteiden ja vammaiskäsityksen merkityksen itsellesi ja yleisemminkin vammaistyössä. Opit tiedostamaan omia vammaisuuteen liittyviä käsityksiäsi, asenteitasi ja arvojasi. Toimit vammaistyötä ohjaavien säädösten, julistusten ja ihmisoikeussopimusten mukaisesti. Osaat ottaa huomioon vammaisen henkilön perheen, lähiyhteisön ja hoitoyhteisön ja osaat edistää vammaisen henkilön osallisuutta yhteiskuntaan. Osaat soveltaa vammaistyön historian ja nykyhetken tietoutta, tunnet ajankohtaisia vammaiskysymyksiä ja tulevaisuuden haasteita työelämässä. Tunnet normalisaation, integraation ja inklusion periaatteet palvelujen järjestämisessä ja osaat edistää niiden toteutumista. Osaat toimia vammaistyön hoito- ja palvelujärjestelmässä. Osaat tehdä yhteistyötä myös vammaisjärjestöjen kanssa.

VAM02 Ammatin perusteet ja ammatillinen kehittyminen 1 ov (Y)

Noudatat lähihoitajan työssäsi hoito- ja palvelutyön periaatteita ja säädöksiä (mm. asiakkaan oikeudet) sekä ammattietiikkaa. Toimit asiakaslähtöisesti. Osaat soveltaa tietoutta eri kulttuurien suhtautumisesta vammaisuuteen. Osaat hyödyntää laatuajattelua ja kestäväen kehityksen periaatteita omassa työssäsi. Selviydyt tarvittaessa toisella kotimaisella kielellä.

VAM03 Yrittäjyys ja yhteiskunnallinen osaaminen 1 ov (Y)

Tunnet yrittäjyyden ja yritystoiminnan periaatteet. Tiedät lähihoitajan työtä määrittelevät työehtosopimuksen oikeudet ja velvollisuudet. Osaat laatia työhakemuksen ja työsopimuksen. Osaat ottaa vastuun omasta ammattitaidostasi, hyvinvoinnistasi ja työkyvystäsi ja hakea tarvittaessa apua ja tukea.

VAM2 Vammaisen kohtaaminen 10 ov

Saat tietoa vammaisuuden yleisimmistä muodoista ja syistä sekä lisävammoista ja sairauksista. Opit tuntemaan tavallisimmat vammaistyössä käytettävät lääkkeet. Opit tukemaan eri-ikäisten vammaisten kasvua ja kehitystä ja saat tietoa kuntoutuksesta. Mielenterveyden tukeminen ja kriisin kohtaaminen tulevat tutuiksi. Opit käyttämään puhetta tukevia ja korvaavia viestintämenetelmiä. Kokonaisuuteen kuuluu tiimi- ja projektiopintoja 3 ov sekä työssäoppimista 2 ov.

VAM04 Kasvun ja kehityksen tukeminen 2 ov

Kunnioitat vammaisen henkilön itsemääräämisoikeutta ja otat vammaisen ja hänen läheisensä mukaan hoitoa, kasvatusta ja kuntoutusta koskeviin valintoihin ja päätöksentekoon. Osaat tukea vammaisen henkilön omia voimavaroja ja täysivaltaisia mahdollisuuksia mielekkääseen elämään.

Osaat työssäsi käyttää tietouttasi vammautumisesta yleisimmistä vammaisuuden muodoista ja syistä. Tiedät myös vammaisuuteen liittyvistä lisävammoista ja sairauksista vammaisten hoidossa, kasvatuksessa ja kuntoutuksessa.

Osaat käyttää työssäsi tietouttasi hermoston kehityksestä, rakenteesta, toiminnasta ja häiriöistä. Pystyt tunnistamaan vammaisuuden ilmenemismuotoja, tiedät, miten ne voidaan todeta ja millaisia tutkimusmenetelmiä on olemassa. Osaat soveltaa kasvatuksessa, kuntoutuksessa ja hoidossa tietoutta normaalista motorisesta kehityksestä ja osaat tunnistaa vammaisuudesta johtuvia häiriöitä. Osaat soveltaa työssäsi tietoutta kasvun, kehityksen ja oppimisen herkkyykskausista sekä yksilöllisen kehityksen, kasvun ja kuntoutuksen kokonaisvaltaisuudesta. Osaat tukea eri-ikäisten vammaisten kasvua ja kehitystä.

VAM05 Lääkehoito 1 ov (0.5 Y, 0.5 koulutusohjelman omaa)

Opit tuntemaan tavallisimmat vammaistyössä käytettävät lääkkeet, erityisesti psyykenlääkkeet, sekä niiden haitta- ja sivuvaikutukset. Opit tarkkailemaan tavallisimpien lääkkeiden vaikutuksia. Osaat tarkkailla vammaisen lääkkeiden käyttöä ja tiedotat havainnoistasi työryhmälle. Osaat ohjata ja motivoida vammaista ja hänen omaisiaan tarpeellisessa lääkkeiden käytössä.

VAM06 Kriisin kohtaaminen ja mielenterveyden tukeminen 1 ov (0.5 y Miepä, Kuko 0.5 Y Kriisin kohtaaminen)

Osaat tukea eri-ikäisen vammaisen mielenterveyttä ja ehkäistä mielenterveydellisten ongelmien syntyä ja syrjäytymistä yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Sinulla on valmiudet kohdata käytöshäiriöisiä, aggressiivisesti käyttäytyviä vammaisia. Hallitset väkivaltatilanteet ja osaat tarvittaessa puolustaa itseäsi. Osaat hahmottaa vallankäyttösi rajat ja suhtautua vammaiseen henkilöön tasa-arvoisesti. Sinun on osattava kohdata kriisissä oleva vammaainen henkilö sekä tukea häntä.

VAM07 Kommunikointi 1 ov (0.5 ov y Kuko, 0.5 ov koulutusohjelman omaa)

Sinun on osattava huomioida sanaton viestintä, kuten ilmeet, eleet ja symbolit, ja osattava herkistyä niiden tulkintaan. Osaat käyttää puhetta tukevia ja korvaavia viestintämenetelmiä (esim. viittomat, manuaaliset, graafiset ja kosketeltavat merkit). Sinun on tuettava vammaisen henkilön mahdollisuutta tiedonvälitykseen ja tiedonsaantiin. Osaat tehdä yhteistyötä yhteistyöverkostoissa.

VAM03 Yksilöllinen vammaistyö 26 ov

Opit suunnittelemaan työtäsi ja arvioimaan asiakkaan yksilöllisen hoidon ja palvelun tarvetta. Osaat ohjata ja neuvoa vammaista apuvälineiden hankinnassa ja tukea päivittäisissä toiminnoissa työryhmän jäsenenä. Opit tukemaan vammaista henkilöä hänen erityisvaikeuksissaan.

VAM08 Suunnitelmallinen vammaistyö 1 ov

Osaat suunnitella vammaiselle yksilöllisen hoidon ja palvelun yhdessä vammaisen itsensä, hänen läheistensä ja ammatillisen henkilöstön kanssa. Sinun on osattava suunnitella myös kasvatus, kuntoutus ja tukitoimet yhdessä muun työryhmän kanssa. Osallistut myös niiden toteutukseen ja arviointiin. Tarvittaessa osaat muuttaa suunnitelmia yhdessä muun henkilökunnan kanssa.

Sinun on osattava arvioida vammaisen henkilön toimintatarpeita ja -kykyä, päivittäistä selviytymistä sekä ulkopuolista avun tarvetta erilaisilla arviointimenetelmillä. Tunnistat muutokset yksilön toimintakyvyssä ja muutat toimintaasi joustavasti tilanteen vaatimalla tavalla. Osaat työryhmän jäsenenä ohjata vammaista ja hänen perhettään yhteiskunnan tarjoaman tuen saannissa. Tiedostat yhteiskunnan taloudellisten, poliittisten ja kulttuuristen tekijöiden merkityksen vammaisen henkilön ja hänen perheensä elinoloissa. Edistät osaltasi vammaisen hyvinvointia. Kannustat perheen kykyä huolehtia tehtävistään ja ohjaat suhtautumaan vammaisuuteen myönteisesti. Osaat soveltaa eri-ikäisten kuntoutuksen menetelmiä yhdessä muun työryhmän kanssa. Osaat vammaisen henkilön asento- ja liikehoidon ja osaat toimia fysioterapian avustavissa tehtävissä annettujen ohjeiden mukaan. Osaat soveltaa vammaistyöhön ergonomisesti oikeaa nosto- ja siirtotekniikkaa.

VAM09 Arjessa tukeminen 1 ov (Y Kuko, Miepä)

Osaat tukea vammaisen valmiuksia itsenäiseen, ohjattuun, tuettuun tai autettuun asumiseen. Tuet ja neuvot yksilöllisessä tai ryhmämuotoisessa asumisessa. Osaat ohjata ja arvioida itsenäistä suoriutumista päivittäisissä toiminnoissa ja kodinhoidossa. Osaat arvioida asuin- ja elinympäristön vaikutuksia vammaisen henkilön toimintakykyyn ja elämänlaatuun. Osaat suunnitella vammaiselle viihtyisän ja turvallisen elinympäristön.

Osaat ohjata vammaista apuvälineiden hankinnassa ja käytössä yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Osaat ohjata ja neuvoa vammaista tarvittavien muutosten ja parannusten aikaansaamiseksi. Osaat torjua terveysvaaroja ja -haittoja.

Osaat arvioida vammaisen henkilön ravitsemustilaa ja ohjata häntä ruokailutottumuksissa. Osaat valmistaa ravitsemusopillisesti oikeanlaista, maukasta ja taloudellista ruokaa yhdessä vammaisen kanssa. Osaat soveltaa tietoa erityisruokavalioista. Huomioit myös esteettiset näkökohdat. Osaat opastaa ruoanvalmistuksen ja ruokailun apuvälineiden käytössä ja avustaa vammaista ruokailussa. Osaat seurata vammaisen nestetasapainoa ja sen häiriöitä ja dokumentoida havainnoista kirjallisesti ja suullisesti. Tarkkailet ja hoidat myös ravitsemuksen erityistilanteita, kuten esimerkiksi letkuruokintaa.

VAM10 Persoonallisen kasvun tukeminen 1.5 ov

Osaat tukea vammaisen henkilön seksuaalisuutta osana tämän identiteettiä ja persoonallisuutta. Osaat soveltaa tietoa oppimisvaikeuksista ja erityisopetuksesta hoidossa, kasvatuksessa ja kuntoutuksessa. Osaat tukea vammaista henkilöä ammatillisessa koulutuksessa ja itsenäisessä, tuetussa ja ohjatussa työssä. Tuet vammaista henkilöä sosiaalisten taitojen vahvistumisessa, edistät vammaisten henkilöiden keskinäistä vuorovaikutusta, tuet jokaisen omia vahvuuksia.

Teet luovien menetelmien avulla arjesta mielekäästä. Osaat hyödyntää harrasteita ja itseilmaisua eri-ikäisten vammaisten kuntoutuksessa ja rohkaista harrastamaan sekä osallistumaan vapaa-ajan toimintoihin.

Osaat työryhmän jäsenenä osallistua keskeisten terapiamenetelmien toteuttamiseen vammaistyössä. Osaat ohjata toiminnallisia ryhmiä käyttäen tietoutta kasvatus- ja ohjausmenetelmistä. Sinulla on valmiuksia käyttää kuvallisen ilmaisun ja kädentaidon eri lajeja. Osaat soveltaa musiikin terapeuttista käyttöä ja musiikkikasvatuksen menetelmiä, tiedostat musiikin merkityksen ja vaikutuksen eri-ikäisiin. Osaat motivoida ja ohjata liikkumaan, ymmärrät liikunnan positiiviset vaikutukset suorituskykyyn, mielialaan ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen.

Opit käyttämään omaa persoonaasi vammaistyössä yhä luovemmin. Osaat huolehtia oman työkyvyn ylläpitämisestä, tunnistat omia vahvuuksiasi sekä hyödynnät työnohjausta ammatillisessa kasvussasi. Selkiytät omaa rooliasi vammaisen henkilön tukijana ja tarvittaessa puolestapuhujana. Osaat tuntea iloa työstäsi.

VAM11 Opinnäytetyö 2 ov

Syvennät osaamistasi jollakin vammaistyön osa-alueella. Opinnäytetyö voi olla lähihoitajan työhön liittyvä opintoja kokoava, tutkinnon jonkin osa-alueen erityisosaamista osoittava tehtäväkokonaisuus, selvitys, kirjallinen tarkastelu tai projektityö. Suositeltavia ovat työelämästä nousseet toiminnalliset aiheet. Jokaiseen työhön tulee liittyä kirjallinen osio. Opinnäytetyöhön liittyy työn esitys seminaareissa ja toisen työn opponointi. Opinnäytetyön tulee olla oppilaitoksen opinnäytetyön kirjallisten ohjeiden mukaisesti laadittu. Tarkemmat ohjeet ja arvioinnin osa-alueet kts. Opinnäytetyön laadinnan erilliset ohjeet www.jkouke.fi/kirjasto/opinnäytetyo.

TOP1-2 Työssäoppiminen 7 ov (sl) ja 7 ov (kl)

Työssäoppimisjaksoilla vahvistat ja syvennät osaamistasi vammaisten hoito- ja kuntoutustyössä. Erityisesti sovellat tietoutta eritavoin vammaisten asiakkaiden toimintakyvyn tukemisessa ja muutoksissa. Huomioit työssäsi mm. asiakkaan toimintakyvyn (psyykk., sos. ja fyys.) eri ulottuvuudet. Toimit kuntouttavan työotteen mukaisesti. Asiakaslähtöisyys ja moniammatillinen yhteistyö ovat pohjana onnistuneelle kuntoutustyölle arjen eri tilanteissa.

Ammattiosaamisen näyttö on osa työssäoppimista.

Vammaistyön koulutusohjelman ammattiosaamisen näyttö on osa opiskelijan työssäoppimista ja etenee prosessimaisesti esimerkiksi 1 – 2 viikon ajan alkaen työyksikön asiakkaisiin tutustumisesta ja päättyen arviointitilanteeseen. Ammattiosaamisen näytöllä opiskelija osoittaa oman osaamisensa asiakkaiden arkielämään liittyvässä ohjaamisessa, tukemisessa ja hoitamisessa yhtenä työryhmän jäsenenä. Näytössä opiskelija tutustuu työyksikön asiakkaisiin ja sen pohjalta valitsee näytössä mukana olevan asiakasryhmän perustellen valintaansa asiakaslähtöisesti. Valitsemansa asiakasryhmän ohjaamiseksi, tukemiseksi ja hoitamiseksi opiskelija laatii kirjallisen suunnitelman, joka liittyy asiakkaiden ja työyksikön arkitoimintoihin. Opiskelija on vuorovaikutuksessa ja tekee yhteistyötä vammaisten asiakkaiden kanssa. Hän toteuttaa laatimaansa suunnitelmaa ohjaten, tukien ja hoitaen asiakasryhmää tavoitteiden suuntaisesti yhtenä työryhmän jäsenenä ammattiosaamisen näytöiksi sovittujen työvuorojen aikana.

VAM4 Tiimissä ammattilaiseksi (Y)

Kokonaisuus on enemmän kuin osiensa summa. Näin on työyhteisössä ja opiskelussakin. Yhdessä tekeminen ja oppiminen on tapa oppia yhteistyötaitoja työelämää varten. Yhteiskunnassa ja hoitotyössä tarvitaan mm. vahvoja vuorovaikutus ja tiimi- ja yhteistyötaitoja, yrittäjämäistä itsenäistä, vastuullista työtettä ja työryhmän toimintaan sitoutumista. Erilaisten ongelmien ymmärtäminen ja ratkaiseminen yhdessä kehittää ammattitaitoasi. Jokaisen yksilöllinen osaaminen kasvattaa ja vahvistaa yhteistä osaamista. Tiimissä opit asettamaan omia oppimistavoitteita ja luomaan yhteistä toiminta-ajatusta suuntaamaan opiskelua. Harjaannut toimimaan suunnitelmallisesti, aktiivisesti ja oma-aloitteisesti. Yhteisöllisyys, toinen toiselta oppiminen ja yhteistyön kehittyminen lisäävät opiskeluintoa ja myös motivaatiota työssä. Tiimissä harjaannut arvioimaan kriittisesti mutta rakentavasti sekä omaa ammattitaitoasi että tiimin toimintaa, ja kehittämään luovasti toimintaa. Rakentavan palautteen antaminen ja vastaanottaminen on avain kehitymisellesi.

VAM5 Projektioinnot 8,5 ov

Projektioinnoinnissa työskentelet yhdessä työelämän kanssa ja vahvistat vammaistyön osaamistasi eri aihealueilla. Projektien tavoitteet luot aiheeseen liittyvistä opetussuunnitelman tavoitteista. Projektia varten kokoat aiheesta kiinnostuneen opiskelijaryhmän toimimaan kanssasi. Osa projekteista voi olla yksilöllisiä oppimistehtäviä. Jokaiselle projektille laadit suunnitelman, jossa näkyy tavoitteet, osallistujat, yhteistyötahot ja aikataulus. Lopuksi projekteista kootaan oppimiskokemukset ja tuotokset yhteenvertaoraporttiin.

Projektioinnot 1 (sl)

Vammaistyön opintoihisi kuuluu yksilöllinen oma asiakas -projekti 1-2 ov, jossa asiakkaan kanssa toimiessasi tutuiksi tulevat asiakkaan henkilöhistoria ja arkielämä, palvelujärjestelmä, ympäristön asenteet, osallisuus lähiyhteisöön ja yhteiskuntaan. Myös erilaiset työelämälähtöiset virkistys- ja viriketapahtumat sekä toimintatuokiot voivat olla projektiesi aiheina.

Projektioinnot 2 (kl)

Kevät lukukauden projekteissa syvennät vammaisen hoitoa, kasvatusta ja kuntoutusta, omien voimavarojen itsenäisen suoriutumisen päivittäisissä toiminnoissa ohjausta ja mahdollisuuksia mielekkääseen elämään. Erilaiset työelämälähtöiset virkistys- ja viriketapahtumat sekä toimintatuokiot ovat projektiesi aiheina. Jatkaessasi oma asiakas projektia aihealueina ovat mm.kommunikointi, erityisvaikeudet,

mielenterveyskysymykset, lääkehoito, palvelusuunnitelma, toimintakyvyn arviointi, apuvälineet, kuntoutusmenetelmät, elinympäristö ja kodinhoito, harrastustoiminta, kädenaidot, musiikki, liikunta.

Opintokokonaisuuden arviointisuunnitelma

Keskeistä on tietous vammaisen asiakkaan toimintakyvyn arvioinnista, hoidon, kasvatuksen ja kuntoutuksen suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista, päivittäisissä toiminnoissa tukemisen ja ohjaamisen tietous, asiakkaan itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, apuvälineiden tarkoituksenmukaiseen käyttöön liittyvä tietous ja ohjaaminen niiden käytössä, vammaisuuden muotoja, syitä, lisävammoja ja sairauksia sekä lääkehoitoa koskevan tiedon hyödyntäminen, hoito-, kasvatus- ja kuntoutusmenetelmiä sekä niiden teoreettisia perusteita koskevan tiedon hyödyntäminen, työympäristön riskien havainnointi ja työturvallisuusohjeiden noudattaminen, moniammatillinen yhteistyö ja ammattieettinen ajattelu.

Opinto-jakso	Arvioinnin kohteet	OV	Arviointimenetelmät	Arviointi
	Vammaistyön koulutusohjelma	40	Arviointikeskustelu Itsearviointi	K5 – T1
VAM1	Vammaistyön etiikka ja asema yhteiskunnassa			
	Vammaistyön perusteet	1	Aktiivinen osallistuminen, Tentti.	K5 – T1
	Ammatin perusteet ja ammatillinen kehittyminen (Y)	1	Aktiivinen osallistuminen kaikissa sisällön mukaan eritellyissä osioissa.	Hyv./Hyl.
	Yrittäjyys ja yhteiskunnallinen osaaminen (Y)	1	Aktiivinen osallistuminen. Oman CV:n laadinta, tehtävät.	Hyv./Hyl.
VAM2	Vammaisen kohtaaminen			
	Kasvun ja kehityksen tukeminen	2	Aktiivinen osallistuminen. Kokoava tehtävä/tentti	K5 – T1
	Lääkehoito	1	Yksilötentti. Lääkelaskujen osaamistesti.	K5 – T1
	Kriisin kohtaaminen ja mielenterveyden tukeminen	1	Aktiivinen osallistuminen.	Hyv./Hyl.
	Kommunikointi	1	Aktiivinen osallistuminen. Soveltava tehtävä/tentti.	K5 – T1
VAM3	Yksilöllinen vammaistyö			
	Suunnitelmallinen vammaistyö	1	Kokoava tentti.	K5 – T1
	Arjessa tukeminen	1	Aktiivinen osallistuminen. Suoritus yhdistettynä lukukauden yhteiseen kokoavaan tenttiin	K5 – T1
	Persoonallisen kasvun tukeminen	1,5	Aktiivinen osallistuminen. Suoritus yhdistettynä lukukauden yhteiseen kokoavaan tenttiin.	K5 – T1
	Opinnäytetyö	2	Aktiivinen osallistuminen. Ohjaajan arviointi, vertaisarviointi ja itsearviointi, saadut palautteet.	K5 – T1
TOP 1	Työssäoppiminen	7	Toteutetaan ja arvioidaan työssäoppimispaikoilla yhdessä työpaikkaohjaajan ja opiskelijan kanssa.	Hyv./Hyl.
TOP 2	Työssäoppiminen	7	Toteutetaan ja arvioidaan työssäoppimispaikoilla yhdessä työpaikkaohjaajan ja opiskelijan kanssa.	Hyv./Hyl.
	Ammattiosaamisen näyttö		Toteutetaan ja arvioidaan toimielimen ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioimisesta hyväksymän suunnitelman mukaisesti.	K5 – T1
VAM4	Tiimissä ammattilaiseksi	4	Oppimissalkku, itsearviointi, valmentajan arviointi ja arviointikeskustelu	K5 – T1
VAM5	Projektiopinnot	8,5	Itsearviointi, arviointipalautteet, arviointikeskustelu tiimissä	K5 – T1

VAMMAISTYÖN KOULTUSOHJELMAN TAVOITTEET JA ARVIOINTI

VAM1 Vammaistyön etiikka ja asema yhteiskunnassa 4ov

Opintojakson tavoitteet ja arviointi

Kiitettävä(K5)

Opiskelija osaa

- kohdata vammaisuutta ja erilaisuutta
- arvostaa vammaistyötä ammattina ja arvioida eettisten periaatteiden ja vammaiskäsityksen merkitystä omissa valinnoissaan sekä yleisemmin vammaistyössä
- toimia työssään asiakaslähtöisesti ja kykenee tiedostamaan omia vammaisuuteen liittyviä käsityksiään, asenteitaan ja arvojaan
- ottaa työssään huomioon vammaisen henkilön perhe, lähiyhteisö- ja hoitoyhteisö ja edistää hänen osallistumistaan yhteiskuntaan
- soveltaa tietoutta eri kulttuurien suhtautumisesta vammaisuuteen monikulttuurisissa toimintaympäristöissä
- soveltaa vammaistyön historian ja nykyhetken tietoutta
- pohtia ajankohtaisia vammaiskysymyksiä ja tulevaisuuden haasteita työnsä kehittämiseksi
- edistää normalisaation, integraation ja inklusion periaatteita palvelujen järjestämisessä
- toimia vammaistyötä ohjavien säädösten sekä julistusten ja ihmisoikeussopimusten velvoitteiden mukaisesti
- toimia vammaistyön hoito- ja palvelujärjestelmässä
- hyödyntää laatuajattelua omassa työssään ja vammaisten hoito- ja palvelujärjestelmiä kehitettäessä
- soveltaa kestävän kehityksen periaatteita työssään ja valita hoito- ja kulutustarvikkeita elinkaarianalyysin mukaan
- jäsentää lähihoitajan työtä määrittelevät työehtosopimuksen oikeudet ja velvollisuudet
- laatia työhakemus ja työsopimus

Hyvä (H4)

Opiskelija on saavuttanut hyvä (H3) tason sekä joiltain osin osoittanut saavuttaneensa kiitettävän (K5) tason tavoitteita.

Hyvä (H3)

Opiskelija osaa

- kohdata vammaisuutta ja erilaisuutta
- noudattaa työssään ammattieettisiä periaatteita ja vammaistyötä ohjaavia säädöksiä ja julistuksia
- soveltaa tietojaan vammaiskäsityksestä ja toimia voimavara- ja lähtöisesti
- ottaa työssään huomioon vammaisen henkilön perhe, lähiyhteisö ja hoitoyhteisö
- toimia vammaistyön hoito- ja palvelujärjestelmässä ja tuntee sen erilaiset järjestäjät
- edistää vammaisen henkilön osallistumista lähi- ja hoitoyhteisöjen toimintaan
- soveltaa työssään normalisaation, integraation ja inklusion periaatteita
- toimia vammaistyön laatuajattelun ja kestävän kehityksen periaatteiden mukaan
- jäsentää lähihoitajan työtä määrittelevät työehtosopimuksen oikeudet ja velvollisuudet
- laatia työhakemus
- laatia työsopimus

Tyydyttävä (T2)

Opiskelija on saavuttanut tyydyttävä (T1) tason sekä joiltain osin osoittanut saavuttaneensa hyvän (H3) tason tavoitteita.

Tyydyttävä (T1)

Opiskelijan on osattava

- noudattaa työssään ammattieettisiä periaatteita ja vammaistyötä ohjaavia säädöksiä ja hakea apua uusissa tilanteissa
- soveltaa tietojaan vammaiskäsityksestä ja pyrittävä ensisijaisesti toimimaan voimavaralähtöisesti, vaikka tarvitseekin ajoittain vielä tukea ja ohjausta
- toimii vammaistyön hoito- ja palvelujärjestelmässä ja tuntee sen erilaiset järjestäjät
- edistää työryhmän jäsenenä vammaisen henkilön osallistumista lähi- ja hoitoyhteisöjen toimintaan
- soveltaa ohjattuna työssään normalisaation, integraation ja inklusion periaatteita
- toimia vammaistyön laatuajattelun ja kestävän kehityksen periaatteiden mukaan, vaikka tarvitseekin ajoittain vielä tukea ja ohjausta
- laatia työhakemus
- laatia työsopimus

VAM2 Vammaisen kohtaaminen 10 ov

Opintojakson tavoitteet ja arviointi

Kiitettävä (K5)

Opiskelija osaa

- kunnioittaa vammaisen henkilön itsemääräämisoikeutta ja ottaa vammaisen ja hänen läheisensä mukaan hoitoa, kasvatusta ja kuntoutusta koskeviin valintoihin ja päätöksentekoon
- tukea vammaisen henkilön voimavaroja ja toimia voimavaralähtöisesti ja myönteisen ihmiskäsityksen mukaisesti
- edistää vammaisen henkilön täysivaltaisia mahdollisuuksia hyvään ja mielekkääseen elämään
- käyttää toista kotimaista kieltä työsään
- auttaa työryhmän jäsenenä vammaista lasta, aikuisena vammautunutta henkilöä ja heidän perheitään ensitiedon saamisessa
- käyttää tietoutta vammautumisesta, vammaisuuden monimuotoisuudesta, yleisimmistä vammaisuuden muodoista ja niiden syistä sekä yleisimmistä vammaisuuteen liittyvistä lisävammaoista ja sairauksista vammaisten hoidossa, kasvatuksessa ja kokonaiskuntoutuksessa
- tavallisimmat vammaistyössä käytettävät lääkkeet, erityisesti psyyken lääkkeet, sekä niiden haitta- ja sivuvaikutukset ja tarkkailla tavallisimpien lääkkeiden vaikutuksia
- tarkkailla vammaisen lääkkeiden käyttöä ja tiedottaa havainnoistaan työryhmälle
- ohjata ja motivoida vammaista ja hänen omaisiaan tarpeellisessa lääkkeiden käytössä
- käyttää työssään tietoutta hermoston kehityksestä, rakenteesta, toiminnasta ja häiriöistä niin, että pystyy tunnistamaan vammaisuuden ilmenemismuotoja ja tietää, miten ne voidaan todeta ja millaisia tutkimusmenetelmiä on olemassa
- soveltaa kasvatuksessa, kuntoutuksessa ja hoidossa tietoutta normaalista motorisesta kehityksestä ja tunnistaa vammaisuudesta johtuvia häiriöitä
- soveltaa kasvatuksessa, kuntoutuksessa ja hoidossa tietoutta kasvun, kehityksen ja oppimisen herkkyyksikausista sekä yksilöllisen kehityksen, kasvun ja kasvatuksen kokonaisvaltaisuudesta
- tukea vammaisen lapsen, nuoren ja aikuisen kasvua ja kehitystä
- tukea vammaisen lapsen ja nuoren mielenterveyttä ja ehkäistä mielenterveydellisten ongelmien syntyä yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa
- kohdata käytöshäiriöisiä, aggressiivisesti käyttäytyviä vammaisia
- hallita väkivaltatilanteet ja osata tarvittaessa puolustaa itseään
- kohdata kriisissä oleva vammaisen henkilö ja tukea häntä

- hahmottaa vallankäyttö ja sen rajat ja suhtautua vammaiseen henkilöön tasa-arvoisesti
- huomioida sanaton viestintä, kuten ilmeet, eleet ja symbolit, herkistyä niiden tulkintaan
- käyttää puhetta tukevia ja korvaavia viestintämenetelmiä
- tukea vammaisen henkilön mahdollisuutta tiedonvälitykseen ja tiedonsaantiin ja ehkäistä syrjäytymistä
- tehdä yhteistyötä yhteistyöverkostojen kanssa, kuten eri vammaisjärjestöjen kanssa

Hyvä (H4)

Opiskelija on saavuttanut hyvä (H3) tason sekä joiltain osin osoittanut saavuttaneensa kiitettävän (K5) tason tavoitteita.

Hyvä (H3)

Opiskelija osaa

- kunnioittaa vammaisen henkilön itsemääräämisoikeutta ja ottaa vammaisen ja hänen läheisensä mukaan hoitoa, kasvatusta ja kuntoutusta koskeviin valintoihin ja päätöksentekoon
- tukea vammaista henkilöä asiakaslähtöisesti
- käyttää toista kotimaista kieltä työssään
- auttaa työryhmän jäsenenä vammaista lasta, aikuisena vammautunutta henkilöä ja heidän perheitään
- käyttää tietoutta vammautumisen muodoista ja syistä
- tavallisimmat vammaistyössä käytettävät lääkkeet sekä tunnistaa niiden haitta- ja sivuvaikutukset ja tarkkailee lääkkeiden vaikutuksia
- käyttää työssään tietoutta hermoston kehityksestä ja sen häiriöistä sekä tunnistaa vammaisuuden eri ilmenemismuotoja
- soveltaa kasvatuksessa, kuntoutuksessa ja hoidossa tietoutta normaalista motorisesta kehityksestä ja tunnistaa vammaisuudesta johtuvia häiriöitä
- soveltaa työssään tietoutta kasvun, kehityksen ja oppimisen herkkyykskausista
- tukea vammaisen lapsen ja nuoren mielenterveyttä ja ehkäistä mielenterveydellisten ongelmien syntyä muiden asiantuntijoiden kanssa
- kohdata kriisissä oleva, käytöshäiriöinen tai aggressiivisesti käyttäytyvä vammaisen
- toimia väkivaltatilanteissa ja tarvittaessa puolustaa itseään
- käyttää puhetta tukevia korvaavia kommunikaatiomenetelmiä
- tukea vammaisen henkilön mahdollisuutta tiedonvälitykseen ja tiedon saantiin ja ennalta ehkäistä syrjäytymistä
- toimia verkostokeskeisesti kuten eri vammaisjärjestöjen kanssa

Tyydyttävä (T2)

Opiskelija on saavuttanut tyydyttävä (T1) tason sekä joiltain osin osoittanut saavuttaneensa hyvän (H3) tason tavoitteita.

Tyydyttävä (T1)

Opiskelijan on osattava

- kohdata erilaisuutta ja vammaisuutta ja hyödyntää tietoutta vammautumisen muodoista ja syistä
- jakaa ja antaa vammaisen hoidossa käytettäviä lääkkeitä turvallisesti määräysten mukaan (p.o., s.c., rect., inh., i.m.), seurata lääkkeiden vaikutusta ja tiedottaa havainnoistaan työryhmälle
- työryhmän jäsenenä tukea vammautunutta tai hänen läheisiään ensitiedon saamisessa
- hyödyntää työssään tietoutta kasvun, kehityksen ja oppimisen herkkyykskausista sekä motorisesta kehityksestä ja osattava hakea apua uusissa tilanteissa
- hyödyntää työssään tietoutta yleisimmistä mielenterveysongelmista ja hakea apua uusissa tilanteissa
- kohdata työryhmän jäsenenä kriisissä oleva, käytöshäiriöinen tai aggressiivisesti käyttäytyvä vammaisen ja tarvittaessa puolustaa itseään ja tunnistaa oman väkivallankäyttönsä rajat
- käyttää toista kotimaista kieltä työssään kielitutkinnon tasolla 2
- käyttää tarvittaessa puhetta tukevia ja korvaavia viestintämenetelmiä
- toimia verkostokeskeisessä työssä, vaikka vaatii vielä harjaantumista

VAM3 Yksilöllinen vammaistyö 26 ov

Opintojakson tavoitteet ja arviointi

Kiitettävä (K5)

Opiskelija osaa

- suunnitella vammaiselle yksilöllinen hoito ja palvelut, kasvatus, kuntoutus ja tukitoimet yhdessä vammaisen itsensä, hänen läheistensä ja ammatillisen henkilöstön kanssa
- muuttaa tarvittaessa suunnitelmia yhdessä työryhmän kanssa
- arvioida vammaisen henkilön toimintatarpeita ja –kykyä, päivittäistä selviytymistä sekä ulkopuolisen avun tarvetta
- tunnistaa muutokset yksilön toimintakyvyssä sekä arvioida ja muuttaa toimintaansa joustavasti tilanteen vaatimalla tavalla
- ohjata työryhmän jäsenenä vammaista ja hänen perhettään yhteiskunnan tarjoaman tuen saannissa ja varmistettava osaltaan palveluketjun katkeamattomuus
- tiedostaa yhteiskunnan taloudellisten, poliittisten ja kulttuuristen tekijöiden merkitys henkilön ja hänen perheensä elinoloissa ja edistää osaltaan vammaisen hyvinvointia
- kannustaa perheen kykyä huolehtia tehtävistään ja ohjata suhtautumaan vammaiseen myönteisesti
- soveltaa varhaiskuntoutuksen menetelmiä yhdessä muun työryhmän kanssa
- vammaisen henkilön asento- ja liikehoito
- toimia fysioterapeutin avustavissa tehtävissä annettujen ohjeiden mukaan
- tukea vammaisen valmiuksia itsenäiseen, ohjattuun, tuettuun tai autettuun asumiseen
- tukea ja neuvoa yksilöllisessä tai ryhmämuotoisessa asumisessa ja ohjata ja arvioida itsenäistä suoriutumista päivittäisissä toiminnoissa ja kodinhoidossa
- arvioida asuin- ja elinympäristön vaikutuksia vammaisen henkilön toimintakykyyn ja elämänlaatuun
- suunnitella vammaiselle viihtyisä ja turvallinen elinympäristö
- ohjata vammaista itsenäistä suoriutumista auttavien apuvälineiden hankinnassa ja käytössä yhdessä muiden asiantuntijoiden kanssa
- ohjata ja neuvoa vammaista tarvittavien muutosten ja parannusten aikaansaamiseksi
- torjua terveysvaaroja ja –haittoja
- soveltaa vammaistyöhön ergonomisesti oikeaa nosto- ja siirtotekniikka
- arvioida vammaisen henkilön ravitsemustilaa ja ohjata häntä ruokailutottumuksissa
- valmistaa ravitsemusopillisesti oikealaista, maukasta ja taloudellista ruokaa yhdessä vammaisen henkilön kanssa
- soveltaa tietoa erityisruokavalioista ja valmistaa ravinto ja käsitellä se asiakkaan tarpeita vastaavaksi ottaen huomioon esteettiset näkökohdat
- opastaa ruuanvalmistuksen ja ruokailun apuvälineiden käytössä
- avustaa vammaista ruokailussa
- seurata vammaisen nestetasapainoa ja sen häiriöitä ja dokumentoida havainnoistaan kirjallisesti ja suullisesti
- tarkkailla ja hoitaa ravitsemuksen erityistilanteita
- tukea vammaisen henkilön seksuaalisuutta osana tämän identiteettiä ja persoonallisuutta
- soveltaa tietoutta oppimisvaikeuksista ja erityisopetuksesta hoidossa, kasvatuksessa ja kuntoutuksessa ja tukea lasta, nuorta ja aikuista oppimisessa
- tukea vammaista henkilöä ammatillisessa koulutuksessa ja itsenäisessä, tuetussa ja ohjatussa työssä
- tukea vammaisen henkilön omia vahvuuksia siten, että tämä kykenee paremmin hallitsemaan elämänsä
- tukea vammaista henkilöä sosiaalisten taitojen vahvistumisessa ja edistää myös vammaisten henkilöiden keskinäistä vuorovaikutusta
- tehdä luovien menetelmien avulla arjesta mielekäästä

- hyödyntää harrasteita ja itseilmaisua eri-ikäisten vammaisten kuntoutuksessa ja rohkaista harrastamaan sekä osallistumaan vapaa-ajan toimintoihin
- työryhmän jäsenenä osallistua keskeisten terapiamenetelmien toteuttamiseen vammaistyössä
- ohjata toiminnallisia ryhmiä käyttäen tietoutta kasvatus- ja ohjausmenetelmistä
- käyttää ja kehittää kuvallisen ilmaisun ja kädentaitojen eri lajeja
- soveltaa musiikin terapeuttista käyttöä ja musiikkikasvatuksen menetelmiä tiedostaen musiikin merkityksen ja vaikutuksen eri-ikäisiin
- motivoida ja ohjata liikkumaan tiedostaen liikunnan positiivisista vaikutuksista suorituskykyyn, mielialaan ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen
- ottaa vastuun omasta ammattitaidostaan, hyvinvoinnistaan ja työkyvystään ja edistää myös työyhteisön hyvinvointia
- käyttää omaa persoonaansa yhä luovemmin
- tunnistaa omia valmiuksiaan ja vahvuuksiaan ja hyödyntää työnohjausta ammatillisessa ja persoonallisessa kasvussaan
- selkiyttää omaa rooliaan vammaisen henkilön tukivoimavarana, tukijana ja tarvittaessa puolestapuhujana
- tuntee iloa työstään

Hyvä (H4)

Opiskelija on saavuttanut hyvä (H3) tason sekä joiltain osin osoittanut saavuttaneensa kiitettävän (K5) tason tavoitteita.

Hyvä (H3)

Opiskelija osaa

- suunnitella ja laatia vammaiselle hoito- ja palvelusuunnitelma yhdessä vammaisen itsensä, hänen läheistensä ja ammatillisen henkilöstön kanssa
- muuttaa tarvittaessa suunnitelmia yhdessä työryhmän kanssa
- arvioida vammaisen henkilön ja hänen perheensä ulkopuolisen avun tarve ja selviytyminen päivittäisistä toiminnoista sekä työryhmän jäsenenä ohjata yhteiskunnallisen tuen saannissa
- tiedostaa yhteiskunnallisten tekijöiden merkityksen elinoloihin
- kannustaa perheen kykyä huolehtia tehtävistään ja ohjata suhtautumaan vammaisiin myönteisesti
- soveltaa varhaiskuntoutuksen menetelmiä yhdessä muun työryhmän kanssa
- vammaisen henkilön asento- ja liikehoito
- toimia fysioterapeutin avustavissa tehtävissä annettujen ohjeiden mukaan
- tukea ja neuvoa vammaista eri asumismuodoissa, päivittäisissä toiminnoissa ja kodinhoidossa
- suunnitella vammaiselle viihtyisä ja turvallinen elinympäristö
- ohjata vammaista apuvälineiden hankinnassa ja käytössä yhdessä muiden asiantuntijoiden kanssa
- torjua terveysvaaroja ja -haittoja
- toteuttaa vammaistyöhön ergonomisesti oikeaa nosto- ja siirtotekniikkaa
- valmistaa vammaiselle sopivaa ruokaa ja ohjata häntä ruokailutottumuksissa
- opastaa ruuanvalmistuksen ja ruokailun apuvälineiden käytössä
- avustaa vammaista ruokailussa
- seurata vammaisen nestetasapainoa ja sen häiriöitä ja tiedottaa siitä moniammatilliselle työryhmälle
- tukea vammaisen henkilön seksuaalisuutta
- käyttää tietoutta oppimisvaikeuksista ja tukea lasta, nuorta ja aikuista oppimisessa
- tukea vammaista henkilöä ammatillisessa koulutuksessa ja itsenäisessä, tuetussa ja ohjatussa työssä
- tukea vammaista henkilöä sosiaalisten taitojen ylläpitämisessä
- järjestää luovien menetelmien avulla virikkeitä ja rohkaista vammaista harrastamaan sekä osallistumaan vapaa-ajan toimintoihin
- työryhmän jäsenenä osallistua keskeisten terapiamenetelmien toteuttamiseen vammaistyössä

- käyttää kuvallisen ilmaisun ja kädentaitojen eri lajeja
- ohjata liikkumaan tiedostaen liikunnan positiiviset vaikutukset suorituskykyyn, mielialaan ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen
- ottaa vastuun omasta ammattitaidostaan, hyvinvoinnistaan ja työkyvystään
- tunnistaa omat valmiudet ja vahvuudet ammatillisessa ja persoonallisessa kasvussaan

Tyydyttävä (T2)

Opiskelija on saavuttanut tyydyttävä (T1) tason sekä joiltain osin osoittanut saavuttaneensa hyvän (H3) tason tavoitteita.

Tyydyttävä (T1)

Opiskelijan on osattava

- laatia vammaiselle hoito- ja palvelusuunnitelma ja ylläpitää sitä yhteistyössä muun työryhmän kanssa
- arvioida vammaisen henkilön ja hänen perheensä ulkopuolisen avun tarve ja selviytyminen päivittäisistä toiminnoista sekä työryhmän jäsenenä ohjattava heitä yhteiskunnan tarjoaman tuen saannissa
- ohjata, tukea ja neuvoa yksilöllisessä tai ryhmämuotoisessa asumisessa
- valmistaa vammaiselle sopivaa ruokaa ja ohjata ruuan laitossa ja apuvälineiden käytössä ohjeiden mukaan
- seurata nestetasapainon häiriöitä ja tiedottaa siitä moniammatilliselle työryhmälle

Opinnäytetyö/Osaamisprojekti 2 ov

Opintojakson tavoitteet ja arviointi

Kiitettävä (K5)

Opiskelijan on osattava

- laatia omatoimisesti opinnäytetyönsä ja toteuttaa tutkinnon osa-alueita yhdistellen tehtäväkokonaisuus
- suunnitella ja toteuttaa opinnäytetyön johdonmukaisesti ja järjestelmällisesti
- perustaa opinnäytetyönsä keskeiseen ja koulutusohjelman sisällön vaatimaan tai erityisalueen kriittiseen, ajankohtaiseen tietoon
- toteuttaa opinnäytetyöhön liittyvät ongelmanratkaisut tarkoituksenmukaisten työmenetelmien valinnalla ja käytöllä
- käyttää ohjausta ja moniammatillista asiantuntemusta
- käyttää itse- ja vertaisarviointia opinnäytetyön prosessin ja tuotteen arviointiin
- esittää opinnäytetyönsä sekä kirjallisesti että suullisesti

Hyvä (H4)

Opiskelija on saavuttanut hyvän (H3) tason sekä joiltain osin osoittanut saavuttaneensa kiitettävän (K5) tason tavoitteita.

Hyvä (H3)

Opiskelijan on osattava

- laatia ja toteuttaa opinnäytetyönä alan perustehtäviä kokoavan tai yksittäisen osa-alueen tehtäväkokonaisuuden
- suunnitella ja toteuttaa ohjattuna opinnäytetyönsä
- hankkia tietoa keskeisistä ja ajankohtaisista lähteistä
- valita tarkoituksenmukaiset työskentelymenetelmät opinnäytetyöhönsä
- käyttää ohjausta ja moniammatillista asiantuntemusta ongelmanratkaisujensa tukena
- arvioida opinnäytetyön prosessin etenemistä
- arvioida opinnäytetyönsä onnistumista
- esitellä opinnäytetyönsä ymmärrettävästi kirjallisesti ja suullisesti

Tyydyttävä (T2)

Opiskelija on saavuttanut tyydyttävän (T1) tason sekä joiltain osin osoittanut saavuttaneensa hyvän (H3) tason tavoitteita.

Tyydyttävä (T1)

Opiskelijan on osattava

- laatia opinnäytetyönä alan perustehtäviä kokoava tai yksittäisen osa-alueen tehtäväkokonaisuus
- suunnitella ohjattuna opinnäytetyönsä
- hankkia ohjatusti tietoa keskeisistä lähteistä
- valita ohjattuna tarkoituksenmukaiset työskentelymenetelmät opinnäytetyöhönsä
- pyytää tarvittaessa apua opinnäytetyön laadinnassa esiintyvien ongelmien ratkaisemiseen
- arvioida ohjatusti opinnäytetyönsä etenemistä sekä sopia poikkeamista
- arvioida opinnäytetyönsä onnistumista
- esitellä opinnäytetyönsä ymmärrettävästi kirjallisesti ja suullisesti

TOP1 = TYÖSSÄOPPIMINEN VAMMAISTYÖN KOULUTUSOHJELMASSA 1

Työssäoppimisen tavoitteet ohjaavat opiskelua työssäoppimisen jaksolla. Arviointi toteutetaan tasolla hyväksytty/hylätty.

Työssäoppiminen 1, 7 ov (sl)

Opintojakson tavoitteet ja arviointi

Kiitettävä

Opiskelija osaa

- kohdata vammaisuutta ja erilaisuutta sekä arvostaa vammaistyötä ammattina, toimia asiakaslähtöisesti
- ottaa huomioon vammaisen henkilön perhe, lähi- ja hoitoyhteisön
- tuntee normalisaation, integraation ja inklusion periaatteet ja edistää niiden toteutumista
- toimia hoito- ja palvelujärjestelmässä
- kunnioittaa vammaisen henkilön itsemääräämisoikeutta, tukea vammaisen voimavaroja toimien voimavaralähtöisesti
- käyttää tietoutta vammautumisesta, yleisimmistä vammaisuuden muodoista, niiden syistä, lisävammoista ja sairauksista
- tavallisimmat vammaistyössä käytettävät lääkkeet ja tarkkailla niiden vaikutuksia, tarkkailla vammaisen lääkkeiden käyttöä ja tiedottaa havainnoistaan työryhmälle
- tunnistaa vammaisuuden eri ilmenemismuotoja
- tukea vammaisen mielenterveyttä
- käyttää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä
- suunnitella vammaiselle yksilöllinen hoito, palvelut ja kuntoutus, toimia verkostokeskeisesti
- arvioida vammaisen toimintatarpeita ja -kykyä sekä tunnistaa ko. muutokset
- kannustaa perheen kykyä huolehtia tehtävistään, soveltaa varhaiskuntoutuksen menetelmiä työryhmän jäsenenä
- toteuttaa vammaisen asento- ja liikehoito, toimia fysioterapeutin avustavissa tehtävissä annettujen ohjeiden mukaan
- tukea vammaisen valmiuksia eri asumismuotoihin, ohjata ja arvioida itsenäistä suoriutumista päivittäisissä toiminnoissa ja kodinhoidossa, suunnitella vammaiselle viihtyisä ja turvallinen elinympäristö
- ohjata apuvälineiden hankinnassa ja käytössä työryhmän jäsenenä, toimia ergonomisesti oikein nostoissa ja siirroissa
- arvioida vammaisen ravitsemustilaa, soveltaa tietoa erityisruokavalioista ja avustaa vammaista ruokailussa
- seurata vammaisen nestetasapainoa ja sen häiriöistä ja dokumentoida havainnoistaan
- tukea vammaisen seksuaalisuutta
- soveltaa tietoutta oppimisvaikeuksista ja erityisopetuksesta sekä tukea oppimisessa, tukea vammaisen henkilön omia vahvuuksia ja sosiaalisia taitoja
- käyttää luovia menetelmiä tehden arjesta mielekästä, rohkaista harrastuksiin ja osallistumaan vapaa-ajan toimintoihin, ohjata toiminnallisia ryhmiä esim. ilmaisu, kädentaidot, musiikki ja liikunta, motivoida ja ohjata liikkumaan tiedostaen liikunnan positiiviset vaikutukset

Hyvä

Opiskelija osaa

- kohdata vammaisuutta ja erilaisuutta ja toimia asiakaslähtöisesti, ottaa huomioon vammaisen henkilön perheen, lähi- ja hoitoyhteisön
- soveltaa normalisaation, integraation ja inklusion periaatteita
- toimia hoito- ja palvelujärjestelmässä
- kunnioittaa vammaisen henkilön itsemääräämisoikeutta, tukea vammaisen voimavaroja ja toimia voimavaralähtöisesti
- jakaa ja antaa tavallisimmat vammaistyössä käytettävät lääkkeet ja tarkkailla niiden vaikutuksia, tarkkailla vammaisen lääkkeiden käyttöä ja tiedottaa havainnoistaan työryhmälle
- tunnistaa vammaisuuden eri ilmenemismuotoja
- käyttää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä
- toimia verkostokeskeisesti
- laatia vammaiselle yksilöllinen hoito- ja palvelusuunnitelman ja kuntoutus, osallistua kasvatus-, kuntoutus- ja tukitoimien toteutumisen arviointiin ja osaa tarvittaessa muuttaa suunnitelmia
- toteuttaa vammaisen asento- ja liikehoitoa, toimia fysioterapeutin avustavissa tehtävissä annettujen ohjeiden mukaan
- ohjata itsenäistä suoriutumista päivittäisissä toiminnoissa ja kodinhoidossa, ohjata apuvälineiden hankinnassa ja käytössä työryhmän jäsenenä, toimia ergonomisesti oikein nostoissa ja siirroissa
- arvioida vammaisen ravitsemustilaa ja avustaa vammaista ruokailussa
- seurata vammaisen nestetasapainoa ja sen häiriöistä ja dokumentoida havainnoistaan
- tukea vammaisen henkilön omia vahvuuksia ja sosiaalisia taitoja, käyttää luovia menetelmiä tehden arjesta mielekästä, rohkaista harrastuksiin ja osallistumaan vapaa-ajan toimintoihin, ohjata toiminnallisia ryhmiä esim. ilmaisu, kädentaidot, musiikki ja liikunta, motivoida ja ohjata liikkumaan tiedostaen liikunnan positiiviset vaikutukset

Tyydyttävä

Opiskelija osaa

- noudattaa työssään ammattieettisiä periaatteita ja hakea apua uusissa tilanteissa
- soveltaa tietojaan vammaiskäsityksestä ja pyrkiä ensisijaisesti toimimaan voimavaralähtöisesti, vaikka tarvitseekin ajoittain vielä tukea ja ohjausta
- toimia vammaistyön hoito- ja palvelujärjestelmässä ja tuntee sen erilaiset järjestäjät
- edistää työryhmän jäsenenä vammaisen henkilön osallistumista lähi- ja hoitoyhteisön toimintaan, soveltaa ohjattuna työssään normalisaation, integraation ja inklusion periaatteita
- jakaa ja antaa vammaisten hoidossa käytettäviä lääkkeitä turvallisesti määräysten mukaan (p.o., s.c., rect., inh., i.m.), seurata lääkkeiden vaikutusta ja tiedottaa havainnoistaan työryhmälle
- käyttää tarvittaessa puhetta tukevia ja korvaavia viestintämenetelmiä
- toimia verkostokeskeisesti työssä, vaikka vaatii vielä harjaannusta
- laatia vammaiselle hoito- ja palvelusuunnitelma ja ylläpitää sitä yhteistyössä muun työryhmän kanssa, arvioida vammaisen henkilön ja hänen perheensä ulkopuolisen avun tarve ja selviytyminen päivittäisistä toiminnoista sekä työryhmän jäsenenä ohjata heitä yhteiskunnan tarjoaman tuen saannissa
- ohjata, tukea ja neuvoa yksilöllisessä tai ryhmämuotoisessa asumisessa
- valmistaa vammaiselle sopivaa ruokaa ja ohjata ruoanlaitossa, seurata nestetasapainon häiriöitä ja tiedottaa siitä moniammatilliselle työryhmälle
- toteuttaa vammaisen henkilön asento- ja liikehoitoa annettujen ohjeiden mukaan ja ohjata apuvälineiden hankinnassa ja käytössä yhteistyössä työryhmän kanssa

TOP2 = TYÖSSÄOPPIMINEN VAMMAISTYÖN KOULUTUSOHJELMASSA -2

Työssäoppimisen tavoitteet ohjaavat opiskelua työssäoppimisen jaksolla. Arviointi toteutetaan tasolla hyväksytty/hylätty.

Työssäoppiminen 2, 7 ov (kl)

Kiitettävä

Opiskelija osaa

- kohdata vammaisuutta ja erilaisuutta sekä arvostaa vammaistyötä ammattina, toimia asiakaslähtöisesti, edistää vammaisen osallistumista yhteiskuntaan
- toimia vammaistyötä ohjaavien säädösten mukaisesti, toimia hoito- ja palvelujärjestelmässä
- hyödyntää laatuajattelua ja soveltaa kestäväen kehityksen periaatteita
- jäsentää lähihoitajan työtä määrittelevät työehtosopimuksen oikeudet ja velvoitteet, laatia työhakemus ja työsopimus
- kunnioittaa vammaisen henkilön itsemääräämisoikeutta, ottaa vammaisen ja hänen läheisensä mukaan hoitoa, kasvatusta ja kuntoutusta koskeviin valintoihin ja päätöksentekoon
- käyttää toista kotimaista kieltä työssään
- tavallisimmat vammaistyössä käytettävät lääkkeet erityisesti psyykenlääkkeet, niiden haitta- ja sivuvaikutukset tarkkaillen niiden vaikutuksia, tarkkailla vammaisen lääkkeiden käyttöä ja tiedottaa havainnoistaan työryhmälle, ohjata ja motivoida vammaista ja hänen omaisiaan tarpeellisessa lääkkeiden käytössä
- tukea vammaisen mielenterveyttä ja ehkäistä mielenterveydellisten ongelmien syntyä muiden asiantuntijoiden kanssa, kohdata kriisissä oleva, käytöshäiriöinen tai aggressiivisesti käyttäytyvä vammaisen, ja tarvittaessa puolustaa itseään
- käyttää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä
- tukea vammaisen mahdollisuutta tiedonvälitykseen ja tiedon saantiin ja ennaltaehkäistä syrjäytymistä, toimia verkostokeskeisesti
- suunnitella vammaiselle yksilöllinen hoito, palvelut ja kuntoutus ja tarvittaessa muuttaa suunnitelmia yhdessä työryhmän kanssa, arvioida vammaisen toimintatarpeita ja -kykyä sekä tunnistaa ko. muutokset
- kannustaa perheen kykyä huolehtia tehtävistään
- toteuttaa vammaisen asento- ja liikehoito, toimia fysioterapeutin avustavissa tehtävissä annettujen ohjeiden mukaan
- tukea vammaisen valmiuksia eri asumismuotoihin, ohjata ja arvioida itsenäistä suoriutumista päivittäisissä toiminnoissa ja kodinhoidossa, suunnitella vammaiselle viihtyisä ja turvallinen elinympäristö
- ohjata apuvälineiden hankinnassa ja käytössä työryhmän jäsenenä
- toimia ergonomisesti oikein nostoissa ja siirroissa
- arvioida vammaisen ravitsemustilaa ja valmistaa ravitsemusopillista ruokaa, soveltaa tietoa erityisruokavalioista ja avustaa vammaista ruokailussa
- seurata vammaisen nestetasapainoa ja sen häiriöistä ja dokumentoida havainnoistaan
- soveltaa tietoutta oppimisvaikeuksista ja erityisopetuksesta sekä tukea oppimisessa, tukea vammaisen henkilön omia vahvuuksia ja sosiaalisia ja vuorovaikutuksellisia taitoja
- käyttää luovia menetelmiä tehden arjesta mielekäästä, rohkaista harrastuksiin ja osallistumaan vapaa-ajan toimintoihin, ohjata toiminnallisia ryhmiä esim. ilmaisu, kädentaidot, musiikki ja liikunta, motivoida ja ohjata liikkumaan tiedostaen liikunnan positiiviset vaikutukset

- huolehtia omasta ammattitaidostaan, hyvinvoinnistaan ja työkyvystään ja edistää myös työyhteisön hyvinvointia, käyttää omaa persoonaansa luovasti, tunnistaa omia valmiuksiaan ja vahvuuksiaan ja hyödyntää työnohjausta
- selkiyttää omaa rooliaan vammaisen tukijana ja tarvittaessa puolestapuhujana

Hyvä

Opiskelija osaa

- kohdata vammaisuutta ja erilaisuutta, toimia asiakaslähtöisesti
- toimia useimmiten vammaistyötä ohjaavien säädösten mukaisesti, toimia hoito- ja palvelujärjestelmässä
- toimia laatuajattelun ja kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- laatia työhakemus ja työsopimus
- kunnioittaa vammaisen henkilön itsemääräämisoikeutta
- käyttää toista kotimaista kieltä työssään tavallisimmissa tilanteissa
- jakaa ja antaa tavallisimmat vammaistyössä käytettävät lääkkeet ja tarkkailla niiden vaikutuksia, tarkkailla vammaisen lääkkeiden käyttöä ja tiedottaa havainnoistaan työryhmälle
- tukea vammaisen mielenterveyttä, kohdata kriisissä oleva, käytöshäiriöinen tai aggressiivisesti käyttäytyvä vammaisen, ja tarvittaessa puolustaa itseään
- käyttää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä
- toimia verkostokeskeisesti, osallistua kasvatus-, kuntoutus- ja tukitoimien suunnitteluun, toteutumisen arviointiin ja osaa tarvittaessa muuttaa suunnitelmia
- toteuttaa vammaisen asento- ja liikehoito, toimia fysioterapeutin avustavissa tehtävissä annettujen ohjeiden mukaan
- tukea vammaisen valmiuksia eri asumismuotoihin, ohjata itsenäistä suoriutumista päivittäisissä toiminnoissa ja kodinhoidossa, suunnitella vammaiselle viihtyisä ja turvallinen elinympäristö
- ohjata apuvälineiden hankinnassa ja käytössä työryhmän jäsenenä, toimia ergonomisesti oikein nostoissa ja siirroissa
- arvioida vammaisen ravitsemustilaa, soveltaa tietoa erityisruokavalioista ja avustaa vammaista ruokailussa, seurata vammaisen nestetasapainoa ja sen häiriöistä ja dokumentoida havainnoistaan
- käyttää luovia menetelmiä tehden arjesta mielekäästä, rohkaista harrastuksiin ja osallistumaan vapaa-ajan toimintoihin, ohjata toiminnallisia ryhmiä esim. ilmaisu, kädentaidot, musiikki ja liikunta, motivoida ja ohjata liikkumaan tiedostaen liikunnan positiiviset vaikutukset
- huolehtia omasta ammattitaidostaan, hyvinvoinnistaan ja työkyvystään

Tyydyttävä

Opiskelija osaa

- noudattaa työssään ammattieettisiä periaatteita ja vammaistyötä ohjaavia säädöksiä ja hakea apua uusissa tilanteissa
- soveltaa tietojaan vammaiskäsityksestä ja pyrkiä ensisijaisesti toimimaan voimavaralähtöisesti, vaikka tarvitseekin ajoittain vielä tukea ja ohjausta
- toimia vammaistyön hoito- ja palvelujärjestelmässä ja tuntee sen erilaiset järjestäjät, edistää työryhmän jäsenenä vammaisen henkilön osallistumista lähi- ja hoitoyhteisön toimintaan
- toimia vammaistyön laatuajattelun ja kestävän kehityksen periaatteiden mukaan, vaikka tarvitseekin ajoittain vielä tukea ja ohjausta
- laatia työhakemus ja työsopimus
- jakaa ja antaa vammaisten hoidossa käytettäviä lääkkeitä turvallisesti määräysten mukaan (p.o., s.c., rect., inh., i.m.), seurata lääkkeiden vaikutusta ja tiedottaa havainnoistaan työryhmälle

- hyödyntää työssään tietoutta yleisimmistä mielenterveysongelmista ja hakea apua uusissa tilanteissa, kohdata työryhmän jäsenenä kriisissä oleva, käytöshäiriöinen tai aggressiivisesti käyttäytyvä vammaisen ja tarvittaessa puolustaa itseään ja tunnistaa oman vallankäyttönsä rajat
- käyttää toista kotimaista kieltä työssään yleisen kielitutkinnon taitotasolla 2
- käyttää tarvittaessa puhetta tukevia ja korvaavia viestintämenetelmiä
- toimia verkostokeskeisesti työssä, vaikka vaatii vielä harjaannusta, laatia vammaiselle hoito- ja palvelusuunnitelma ja ylläpitää sitä yhteistyössä muun työryhmän kanssa
- arvioida vammaisen henkilön ja hänen perheensä ulkopuolisen avun tarve ja selviytyminen päivittäisistä toiminnoista sekä työryhmän jäsenenä ohjata heitä yhteiskunnan tarjoaman tuen saannissa, ohjata, tukea ja neuvoa yksilöllisessä tai ryhmämuotoisessa asumisessa
- valmistaa vammaiselle sopivaa ruokaa ja ohjata ruoanlaitossa, seurata nestetasapainon häiriöitä ja tiedottaa siitä moniammatilliselle työryhmälle
- toteuttaa vammaisen henkilön asento- ja liikehoitoa annettujen ohjeiden mukaan ja ohjata apuvälineiden hankinnassa ja käytössä yhteistyössä työryhmän kanssa
- järjestää yleensä itsenäisesti virikkeitä
- ratkaista lähihoitajan työssä eteen tulevia ongelmia, hakea tarvittaessa apua ja tuntea oman osaamisensa mahdollisuudet ja rajat

TIETOA LÖYDÄT:

- Ahonen, T., Siiskonen, T & Aro, T. (toim.) 2001. Sanat sekaisin? Kielelliset oppimisvaikeudet ja opetus kouluikässä. Jyväskylä: PS-kustannus
- Delacato, C.H. 1995. Muukalainen keskuudessamme – autistinen lapsi. Helsinki: Kehitysvammaliiton oppimateriaalikeskus
- Gillberg, C. 1999. Autismi ja autismsukuiset häiriöt lapsilla, nuorilla ja aikuisilla. Helsinki: Kehitysvammaliitto
- Ikonen, O. (toim.) 1998. Autismi - teoriasta käytäntöön. Jyväskylä: Atena
- Ikonen, O. (toim.) 1998. Kehitysvammaisten opetus: mitä ja miten? Helsinki: Kehitysvammaliitto
- Jahnukainen, M. (toim.) 2001. Lasten erityishuolto ja –opetus Suomessa. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto
- Kaski, M., Manninen, A., Mölsä, P. & Pihko, H. 1998 tai uudempi painos. Kehitysvammaisuus. Porvoo: WSOY
- Kerola, K., Kujanpää, S. & Timonen, T. 2000. Autismikuntoutus. Jyväskylä: PS-kustannus
- Lehtinen, U., Haapala, M. & Dahlström, R-M. 1993. Aistien avulla oppimaan. Tampere: Tammer-paino
- Lonka, E & Korpijaakko-Huuhka, A-M. (toim.) 2000. Kuulon ja kielen kuntoutus. Helsinki: Palmenia-kustannus
- Malm, Matero, Repo, Talvela 2004. Esteistä mahdollisuuksiin. Vammaistyö perusteet. WSOY
- Murto, Naukkarinen, Saloviita (toim.) 2001. Inklusion haasta kouluille. Opetus 2000. Jyväskylä:PS-kustannus.
- Määttä, Lehto, Haasan, Parkas (toim.). 2005 Lapsi kuulolla. Opas kuulovammaisen lapsen ohjaajille ja kasvattajille. Opetus 2000. Jyväskylä: PS-kustannus
- Määttä, P. 1999. Perhe asiantuntijana. Erityiskasvatuksen ja koulutuksen käytännöt. Jyväskylä: Atena
- Nurminen M-L. 2004. Lääkehoidon ABC. WS Bookwell Oy. Porvoo.
- Nurminen M-L. 2002. Lääkehoito. WS Bookwell Oy. Juva.
- Nygård, T. & Tuunainen, K. (toim.) 1996. Avun kohteista itsensä auttajaksi: Katsaus Suomen vammaishistoriaan. Jyväskylä: Atena
- Pihlaja, P. & Svärd, P-L. 1996 tai uudempi painos. Erityiskasvatus varhaislapsuudessa. Porvoo: WSOY
- Poussu-Olli, H-S. 1999. Näkövammaisuus: perustietoa näkövammaisuudesta, näkövammaisen opetuksesta ja kuntoutuksesta. Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos. Julkaisusarja B. Turku: Painosalama
- Ranta, H. (toim.) Sosiaali- ja terveydenhuoltolainsäädäntö. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus
- Salminen (toim.) 2004. Apuvälinekirja. Tammer-Paino Oy, Opetusmonisteita
- Saloviita, T., Lehtinen, U. & Pirttimaa, R. 1997. Tie auki työelämään. Tuetun työllistymisen käyttäjakeskeiset työtavat. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino
- Tetcher & Martinsen. 2000. Johdatus puhetta tukevaan ja korvaavaan kommunikaatioon. Kehitysvammaliitto. Hakapaino Oy
- Tuovinen, S. & Virtanen, P 1994. Kuulovammaisen oppilas: kuulovammaisuus, kommunikaatio, integraatio. Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutuksen julkaisu.
- Vehmas, S. 2005. Vammaisuus. Johdatus historiaan, teoriaan ja etiikkaan. Gaudeamus
- Vuori-Kemilä 2005. Ihmisen hyvä. Etiikka lähihoitotyössä. WSOY

Lehdet:

- Avain-lehti
- Dysfasia-lehti
- Erityiskasvatus-lehti
- Harava (Harvinaiset vammaisryhmät)
- IT-lehti
- Ketju (Kehitysvamma-alan lehti)
- Kuuloviesti
- Sosiaaliturva-lehti
- Tukiviesti-lehti

Internet – osoitteita:www.invalidiliitto.fiwww.cp-liitto.fiwww.ms-liitto.fiwww.nuorten-yst.fiKuulovammaisuus:<http://suvi.viittomat.net> (suomalaisen viittomakielen peruskirja)<http://www.kl-deaf.fi><http://www.kuulonhuoltoliitto.fi><http://www.kuurosokeat.fi>Autismi:<http://www.autismiliitto.fi>Kehitysvammaisuus:www.kehitysvammaliitto.fi<http://www.kvtl.fi><http://www.saunalahti.fi/kup/>Vaihtoehtoiset kommunikaatiomenetelmät<http://www.papunet.net>Näkövammaisuus:<http://www.nkl.fi>